

BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED

WINDMOLEN STOKERIJMOLEN (M.B. VAN 22/12/1943)
GEMEENTE KUURNE, MARKTPLEIN 9, 8520 KUURNE

BEHEERSPLAN OPGEMAAKT DOOR INTERCOMMUNALE LEIEDAL, PRESIDENT KENNEDYPARK 10, 8500 KORTRIJK
OPDRACHTGEVER GEMEENTE KUURNE, MARKTPLEIN 9, 8520 KUURNE

DATUM TER GOEDKEURING INGEDIEND: 26 SEPTEMBER 2018

COLOFON

Dit document is een publicatie van:

Intercommunale Leiedal
President Kennedypark 10 - BE-8500 Kortrijk
tel +32 56 24 16 16
onroerendergoed@leiedal.be

Ontwerpers:

Heleen Calcoen
Bram Lattré

In samenwerking met:

Architectuurstudio De Schacht + partner(s) bvba

Opdrachtgever:

Gemeente Kuurne

De Burgemeester:

Francis Benoit

De Schepen van erfgoed:

Ann Messelier

Algemeen Directeur:

Els Persyn

INHOUDSOPGAVE

1. IDENTIFICATIE 4

2. HISTORISCHE NOTA..... 12

2.1.	STAAKMOLEN: ALGEMENE PRINCIPES	12
2.2.	DWARSDOORSNEDE VAN EEN STAAKMOLEN	12
2.3.	BOUWGESCHIEDENIS STOKERIJMOLEN	20
2.4.	RESTAURATIE 1980-1983	21
2.5.	HISTORISCH BEELDMATERIAAL	26

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND. 30

3.1.	ALGEMENE BESCHRIJVING	30
3.2.	WINDVANG	31
3.3.	DAK EN DAKWATERAFVOER	34
3.4.	DE MOLENVOET EN MOLENKAST	34
3.5.	HET KRUIMECHANISME	35
3.6.	HET AANDRIJF- EN VANGMECHANISME	35
3.7.	OVERBRENGINGEN	36
3.8.	HET MAALMECHANISME	37
3.9.	ANDERE TECHNISCHE INSTALLATIES	37
3.10.	MOLENBELT EN OMGEVING	37

4. ERFGOEDWAARDEN..... 43

5. VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER. 44

5.1.	HOOFDDOELSTELLING	44
5.2.	NEVENDOELSTELLING	44

6. MAATREGELEN. 46

6.1.	DAK EN DAKWATERAFVOER	47
6.2.	DE MOLENVOET EN MOLENKAST	48
6.3.	HET KRUIMECHANISME	49
6.4.	HET AANDRIJF- EN VANGMECHANISME	49
6.5.	OVERBRENGINGEN	50

6.6.	HET MAALMECHANISME	51
6.7.	ANDERE TECHNISCHE INSTALLATIES	51
6.8.	MOLENBELT EN OMGEVING	51

7. OPVOLGING EN EVALUATIE. 52

7.1.	BEHEER EN BEHOUD VAN DE STOKERIJMOLEN VOORAFGAAND AAN ONDERHOUDSWERKEN EN RESTAURATIE	52
7.2.	RESTAURATIE FASE 1: MOLENTECHNISCHE ONTMANTELING	52
7.3.	RESTAURATIE FASE 2: BOUWTECHNISCHE RESTAURATIE	52
7.4.	RESTAURATIE FASE 3: MOLENTECHNISCHE RESTAURATIE/ CONSERVATIE	53
7.5.	BEHEER EN BEHOUD VAN DE STOKERIJMOLEN NA RESTAURATIE	53
7.6.	ONDERHOUDSREGISTER OF LOGBOEK	54
7.7.	REGELMATIGE TOESTANDSINSPECTIES	54

8. EXTRA TOEVOEGINGEN. 55

1. IDENTIFICATIE

“De identificatie en grafische afbakening van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap of van het deel ervan dat een op zichzelfstaand geheel vormt, waarvoor het nodige beheersplan zal worden opgemaakt.”

Naam	Windmolen Stokerijmolen
Adres	Brugsesteenweg zonder nummer, Kuurne, West-Vlaanderen
Perceelsnummer	Afdeling Kuurne, sectie B, nr. 279/00A000
Erfgoed ID-nummer	89721
Beschermingsbesluit	22-12-1943
Huidige functie	Niet draai- en maalvaardige molen
Eigendom	Gemeente Kuurne
Adres eigenaar	Marktplaats 9, 8520 Kuurne
Gebruiker	Geen: molen niet draai- noch maalvaardig Molenaar: René Mahieu
Gewestplan	Zone voor woongebied
RUP	Relict valt binnen de contouren van het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Kortrijk”, deelgebied Regionaal stedelijk gebied Kortrijk

ALGEMENE FOTO'S VAN HET GOED IN ZIJN HUIDIGE CONTEXT: MOLENBELT LANGS DE BRUGSESTEENWEG KURNE

FIGUUR 2: KADASTRALE PERCELEN, MET AANDUIDING VAN DE MOLEN (ROOD) EN DE ONMIDDELLIJKE OMGEVING

GRB – ADMINISTRATIEF PERCEEL
BRON: AGIV, NOVEMBER 2017

FIGUUR 3: LUCHTFOTO STOKERIJMOLEN

ORTHOFOTO

BRON: AGIV/MIDDENSCHALIG, MAART 2017

Het gewestplan duidt het perceel waarin de Stokerijmolen zich bevindt aan als woongebied. De aansluitende context rondom de Stokerijmolen is voornamelijk woongebied.

De Stokerijmolen behoort toe tot het plangebied van het gewestelijk RUP afbakening regionaalstedelijk gebied Kortrijk.

Ten zuidwesten van de Stokerijmolen bevindt zich een woonuitbreidingsgebied dat werd bevroren door het ruimtelijk uitvoeringsplan WUG Sint-Pieter. Dit RUP geeft een overdruk aan het WUG als zone voor woonuitbreidingsgebied op lange termijn.

In 2014 werd in opdracht van de gemeente Kuurne door de Intercommunale Leiedal een beeldkwaliteitsplan voor de Brugsesteenweg (de N50) opgemaakt. Een beeldkwaliteitsplan schept een kader waarin intenties en principes worden aangereikt voor het duurzaam omgaan met de ruimtelijke kwaliteiten; een kader met voldoende flexibiliteit voor toekomstige veranderingen. Het beeldkwaliteitsplan van de Brugsesteenweg had als doel de leefbaarheid en leesbaarheid van de Brugsesteenweg te verbeteren door de identiteit ervan te versterken. Zo ook wordt de omgeving van de Stokerijmolen, met bijzondere aandacht voor het domein Maelstede, uitgewerkt in een inrichtingsschets. Ter hoogte van dit gebied voorziet de inrichtingsschets een aanplanting van bomen langs de steenweg en wordt het perceel met bomen ten oosten van de molen heringericht als een kwalitatief groen parkje waar de beleving van de molen centraal staat. Verder in het beheersplan onderzoeken we de windvang en plaatsen we kanttekeningen bij de inrichtingsschets.

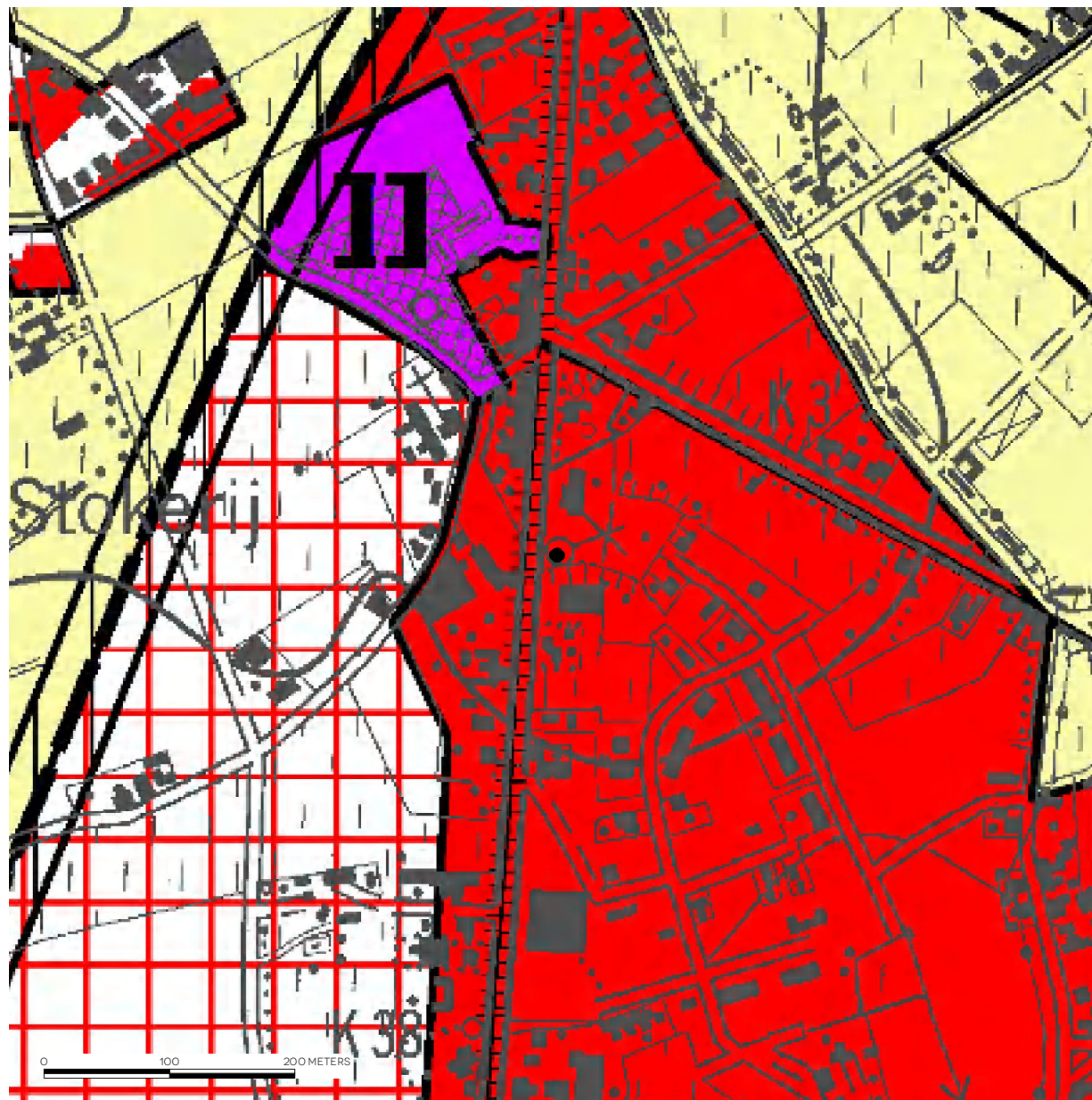
FIGUUR 3: GEWESTPLAN (K.B. 04/11/1977 EN LATERE WIJZIGINGEN)

GEWESTPLAN

BRON: RWO/AGIV, JANUARI 2002 (BIJWERKING 2011)

LEGENDE

- woongebieden
- woongebieden met landelijk karakter
- woonuitbreidingsgebieden
- agrarische gebieden
- II milieubelastende industrieën
- bestaande hoofdverkeerswegen
- aan te leggen hoofdverkeerswegen
- bestaande afzonderlijke leidingen
- reservatiegebied

FIGUUR 4: OVERZICHT BPA'S EN RUP'S, MET AANDUIDING VAN DE STOKERIJMOLEN

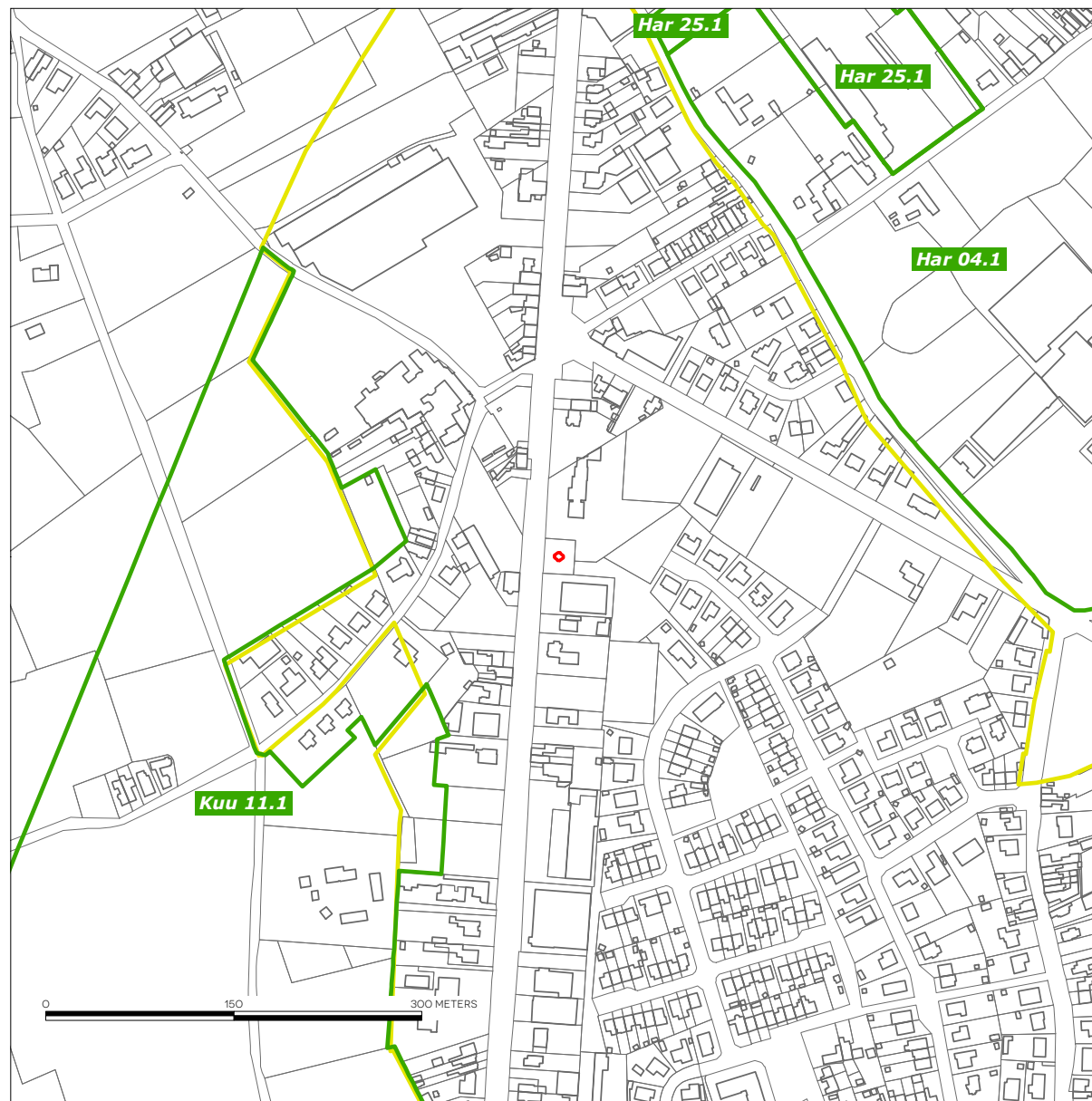
OVERZICHT RUP'S EN BPA'S

BRON: GEM. RUP'S EN BPA'S/ LEIEDAL, JUN 2016 - GEW. EN PROV. RUP'S/ GISWEST, JULI 2014

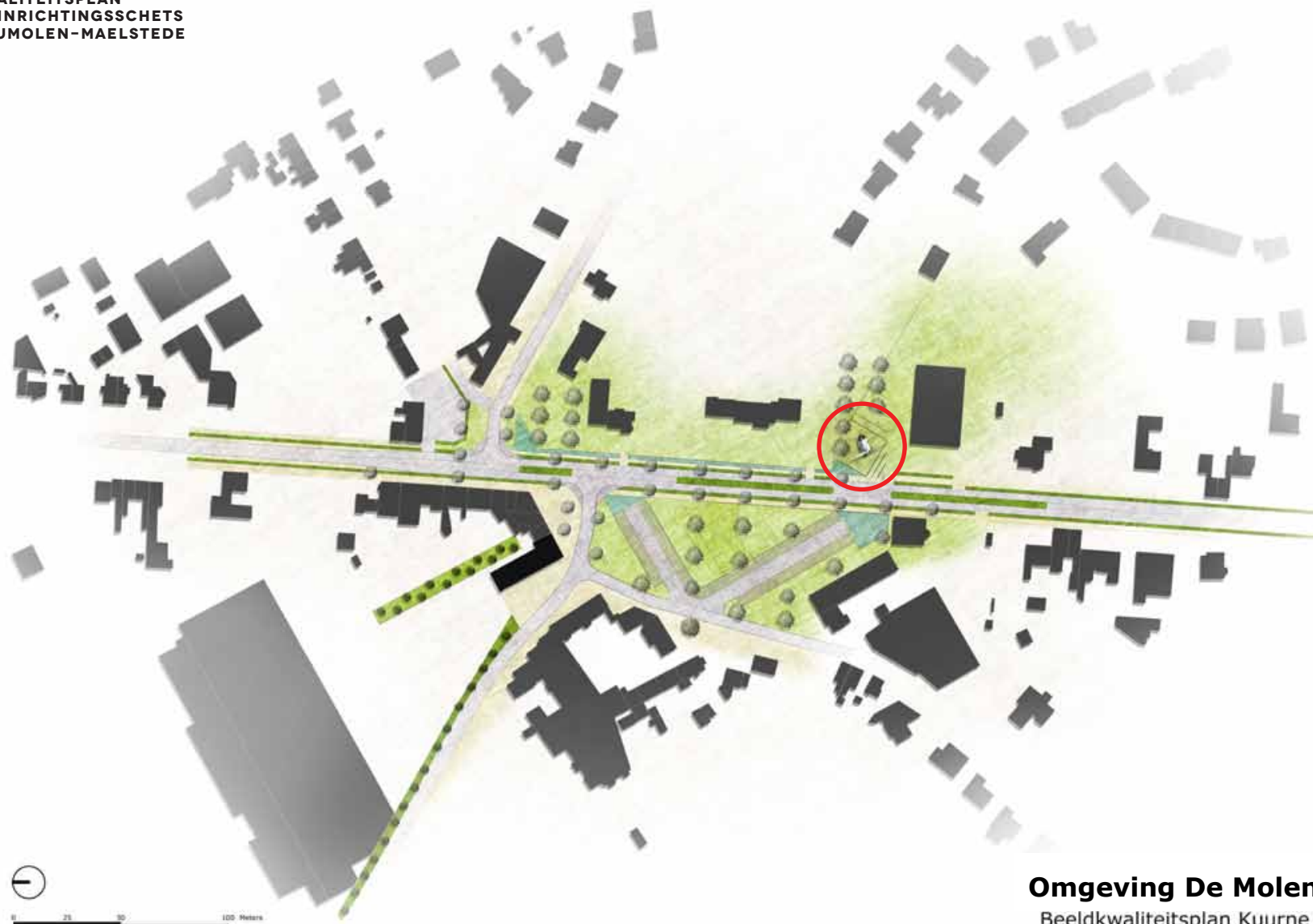

LEGENDE

- Gemeentelijke RUP's
KUU 11.1: RUP WUG Sint-Pleter
HAR 04.1: RUP Zonevreemde woningen buitengebied
- Gewestelijk RUP Afbakening Stedelijk Gebied Kortrijk

**FIGUUR 5: BEELDKWALITEITSPLAN
BRUGSESTEENWEG, INRICHTINGSSCHETS
OMGEVING STOKERIJMOLEN-MAELSTEDE**

Leiedal, juni 2014

Kuurne, beeldkwaliteitsplan Brugsesteenweg 29

2. HISTORISCHE NOTA

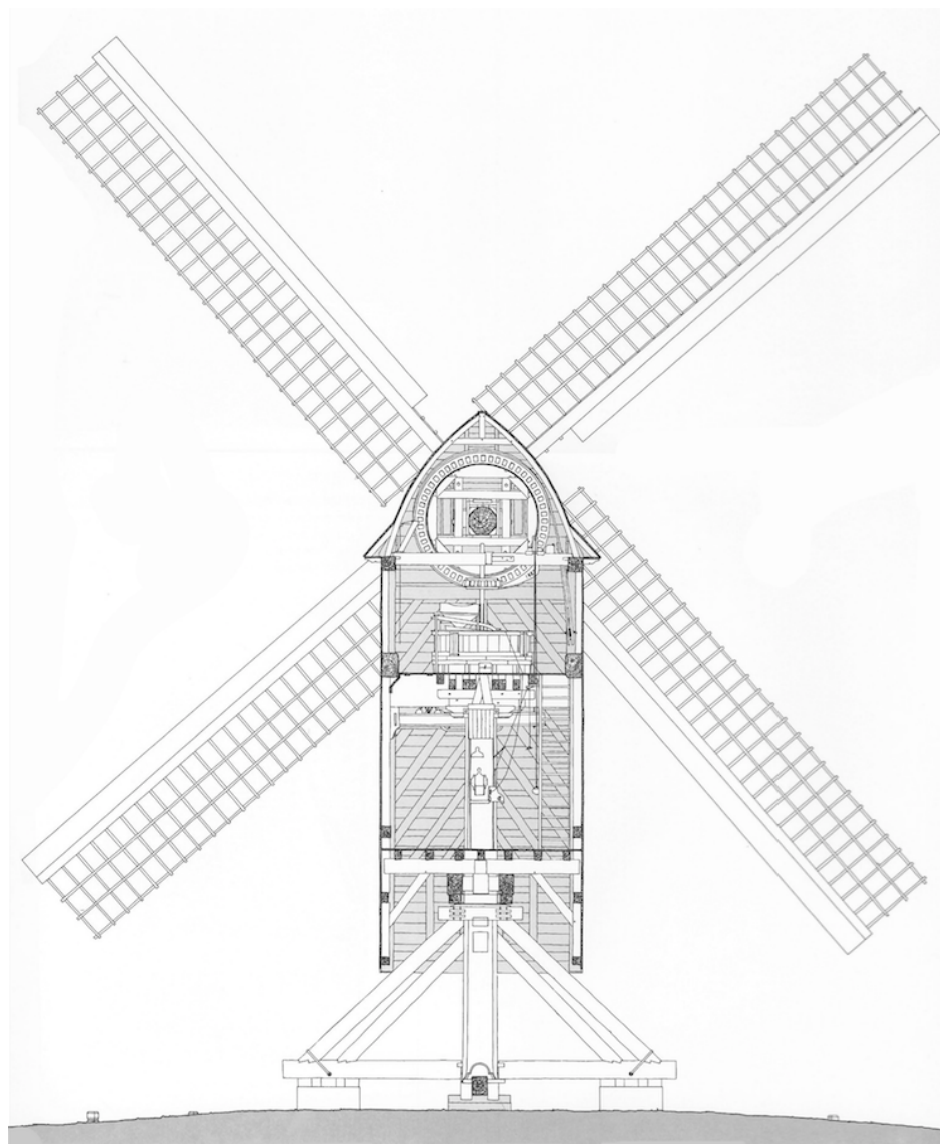
“Een historische nota, die op basis van geschreven of iconografische bronnen en van archeologische of natuurwetenschappelijke bevindingen of sporen een helder inzicht geeft in de totstandkoming en ontwikkeling van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap vanaf zijn ontstaan tot de huidige toestand.”

2.1. STAAKMOLEN: ALGEMENE PRINCIPES

Alle onderstaande axionometrieën zijn van de Oude Zeedijkmolen te Avekapelle, Veurne. Deze axionometrieën zijn afkomstig uit de publicatie van Luc Devliegher, Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen, hoofdstuk 9 “de molens in West-Vlaanderen”.

2.2. DWARSDOORSNEDE VAN EEN STAAKMOLEN

Een staakmolen wordt samengehouden door een centrale molenstaak die steunt op de molenvoet. De volledige molenkast is opgehangen aan deze molenstaak. Het interieur van de staakmolen bestaat uit een onderste en bovenste zolder: respectievelijk de maalzolder en de steenzolder. De wieken zijn in de dakkap gemonteerd aan het grote voorwiel die de malende steenkoppel(s) activeert.

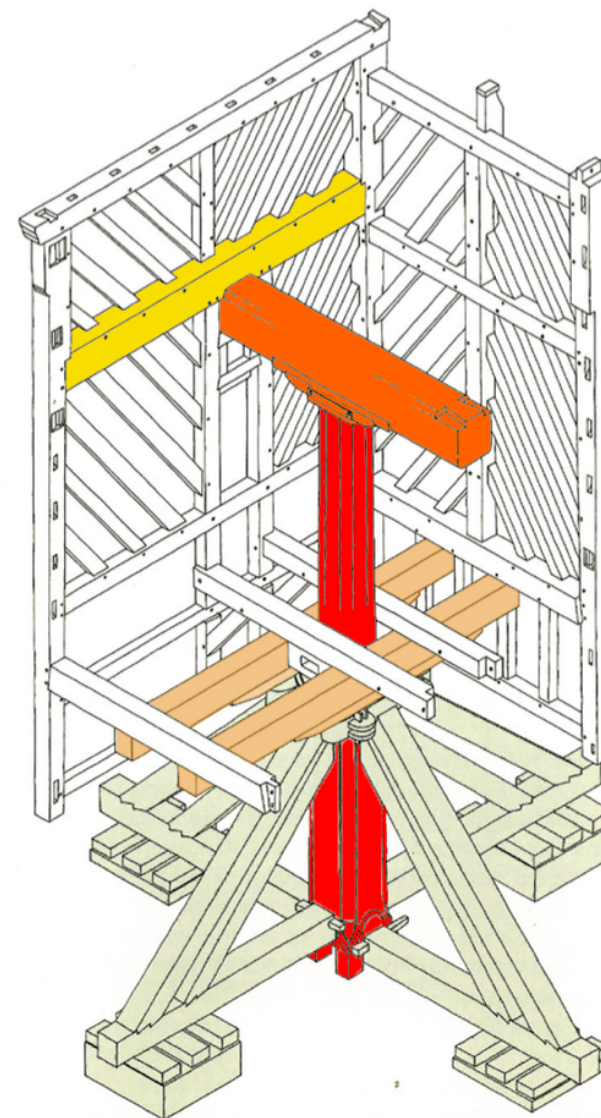

2.2.1. Constructieve basiscomponenten

Een staakmolen beschikt over drie constructieve basiscomponenten:

- de molenstaak of standaard
- de steenbalk met onderaan de brasem
- de twee middenlijsten of steenlijsten
- de lange berriebalken

Het volledige molenhuis rust op een zware verticale spil, de molenstaak. Bovenaan de molenstaak bevindt zich een stormpen die de steenbalk vastklikt. De middenlijsten hangen het molenhuis op aan de steenbalk die op zijn beurt op de molenstaak rust. 80 procent van het molengewicht steunt op de steenbalk. Het overige gewicht wordt via de lange berriebalken door de zetel opgevangen. De steenbalk maakt het draaien of kruien van het molenhuis mogelijk. De molenvoet vangt de staakmolen op en is statisch.

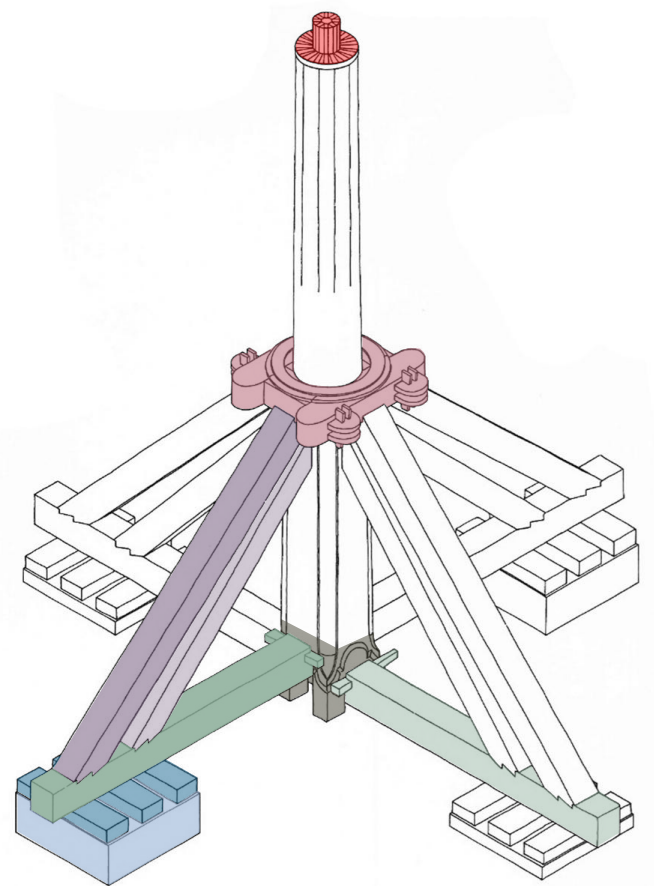

2.2.2. De standaard met molenvoet

De molenvoet bestaat uit volgende componenten:

- de stormpen
- de zetel
- de buitensteekbanden of meesterbanden
- de binnensteekbanden of okselbanden
- de bovenste kruisplaten
- de onderste kruisplaten
- de berrie
- de zonneblokken
- de hoge en lage teerlingen of stiepen

De molenstaak wordt opgetrokken aan de zetel zodat deze niet doorzakt. Boven de zetel neemt de staak een ronde vorm aan, onder de zetel een balkvorm. De molenstaak brengt de krachten over via de steekbanden die rusten op de kruisplaten. De kruisplaten verbinden de steekbanden met de vier teerlingen. De molen staat los op de vier teerlingen, maar door het grote gewicht blijft de molen op z'n plaats.

2.2.3. De molenkast met kruimechanisme

De molenkast bestaat uit vier wegen of zijdes:

- De voorweeg voorziet een buitentrap met kruitwerk dat toegang tot de molen verleent via een buitenbalkon.
- De twee zijwegen beschikken elk over een middenlijst.
- Op de achterweeg of windweeg sluit het draaisysteem aan (niet afgebeeld op de figuur).

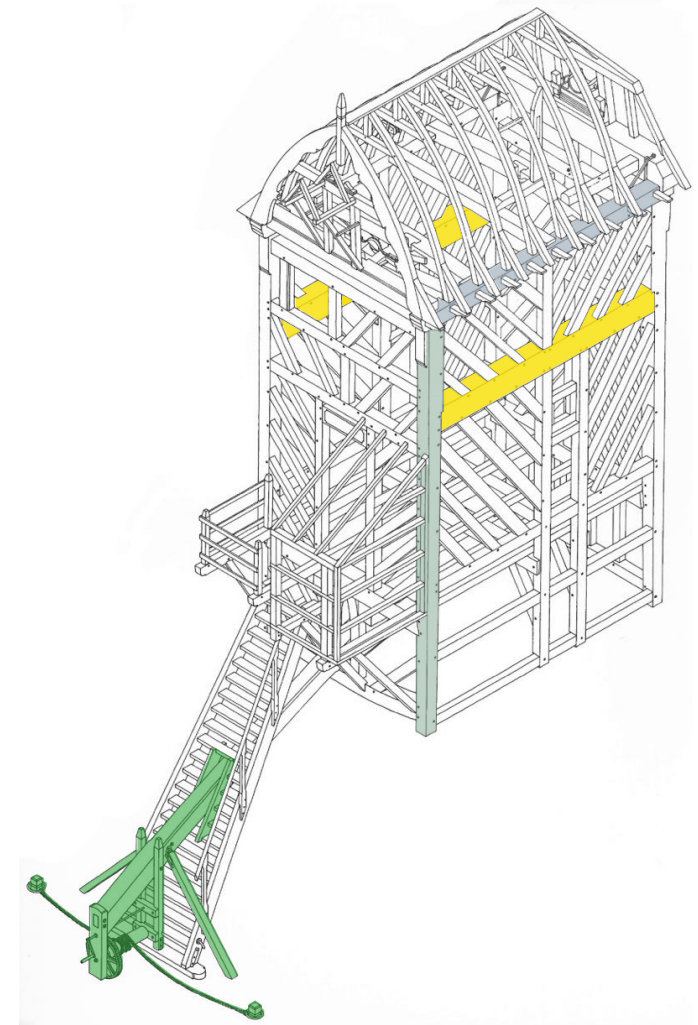
De voornaamste onderdelen van de molenkast zijn:

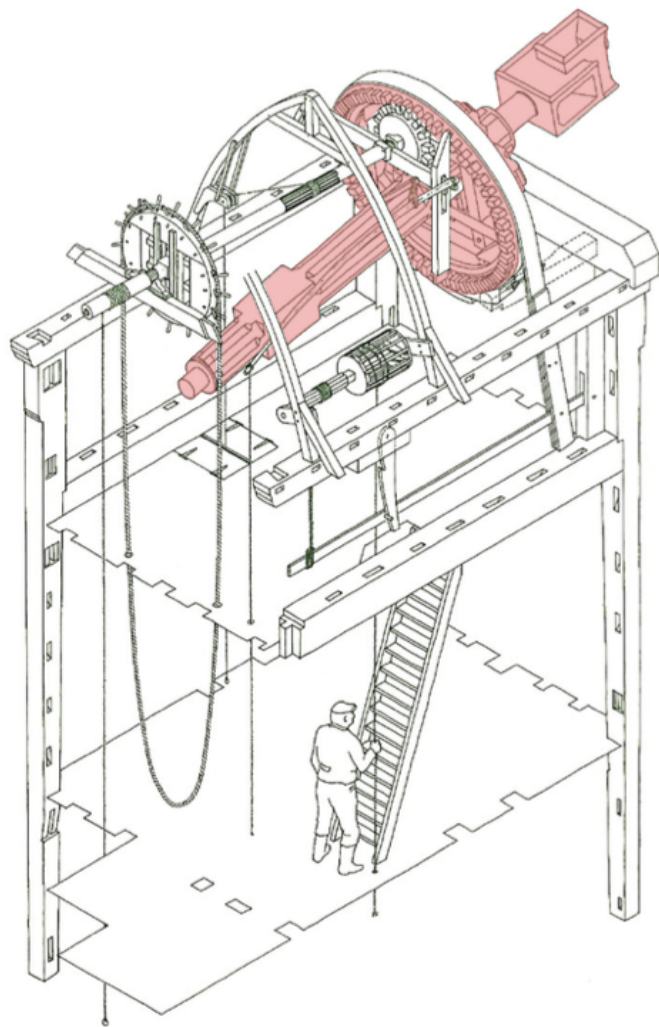
- de twee middenlijsten
- de vier hoekstijlen
- de vier daklijsten
- het kruitwerk

Tot slot wordt de molenkast afgetopt door een molenkap.

2.2.4. Aandrijfmechanisme

- Het aandrijfmechanisme van een staakmolen bestaat uit het gevucht, bestaande uit vier wieken (op de axonometrie afgebeeld met wiekverbeteringssysteem) die samenkomen in een assekop. De assekop staat via een liggende bovenas in verbinding met het voorwiel. Het voorwiel bedient de voormolen. Via de bovenas wordt het vangwiel bereikt die een achtermolen bedient (niet afgebeeld op de figuur). De Stokerijmolen beschikt over twee molenstenen, zoals afgebeeld op de rechtse figuur.

2.2.6. Vangmechanisme

 Het vangmechanisme is de remconstructie van de molen en werkt als volgt: met behulp van een touw omheen de vangtrommel wordt de vangbalk uit de sabel naar beneden gelaten, waardoor de hoepelvang zich rond het bovenwiel aanspant.

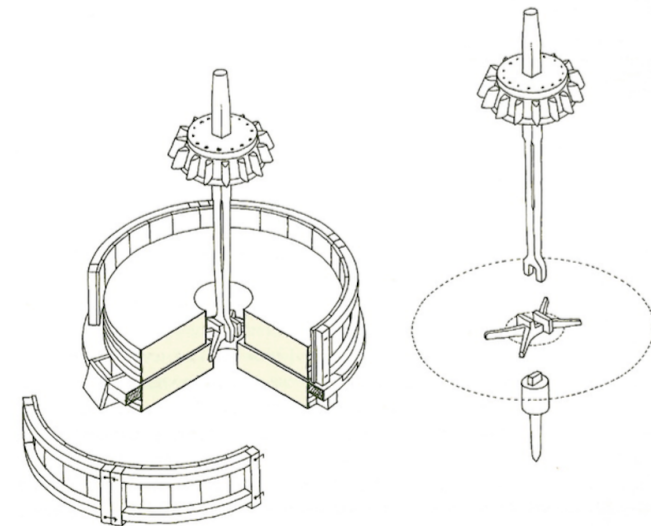
2.2.7. Luimechanisme

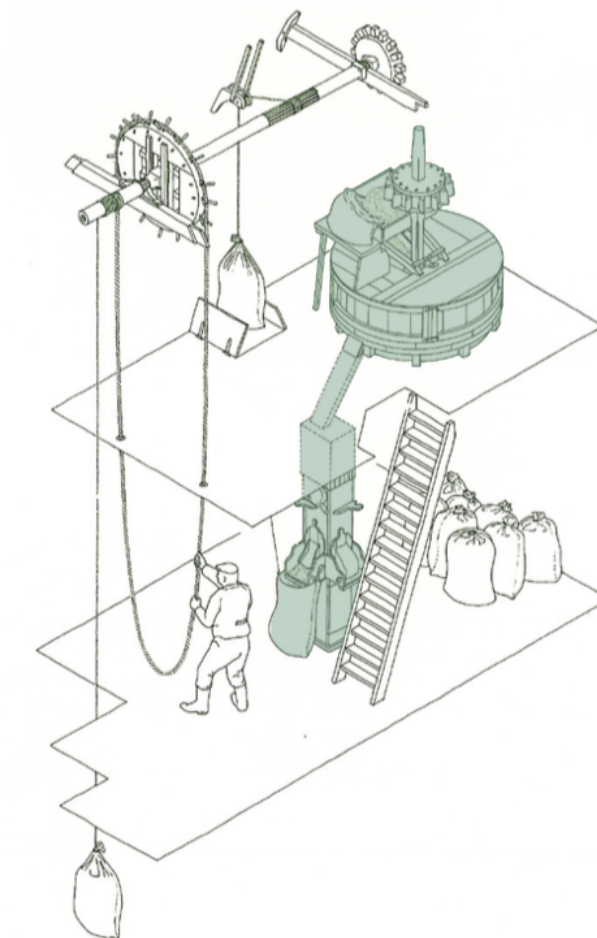
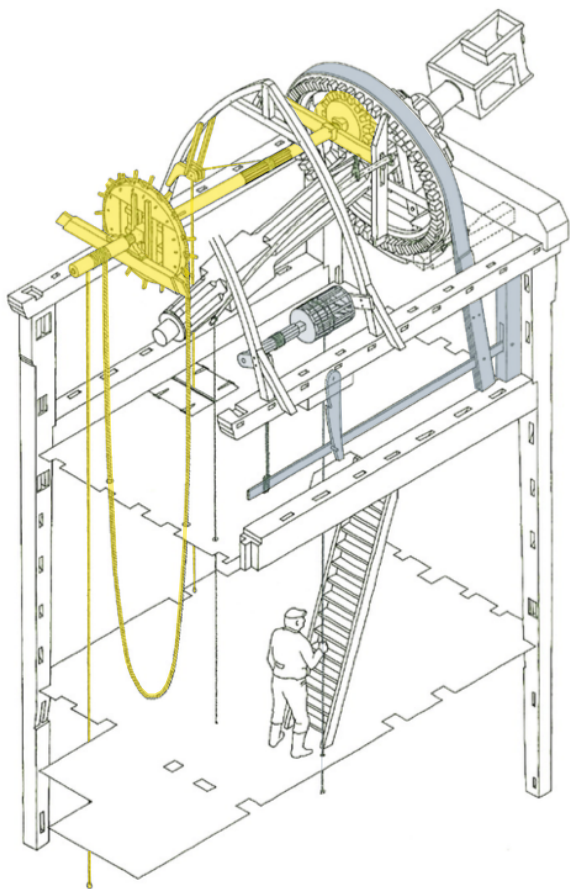
 Het luimechanisme regelt het ophijsen en afschieten van graan en meel. Het luimechanisme bestaat uit een luiwiel dat via een luias verbonden is met de klauwwiel die inhaakt op het vangwiel. Via een katrol wordt het binnenluiwerk door de luias in werking gebracht. Met een hefboomsysteem wordt het klauwwiel op de luias in het vangwiel getrokken.

2.2.5. Maalmechanisme

 De Stokerijmolen beschikt over een voor- en achterwiel en heeft dus twee steenmolens (niet afgebeeld op de figuur). De steenmolens staan in verbinding met hun wielen door een bonkelaar - een aandrijf wiel die aan de steenkuip aanhecht via een klauwrijzer.

De steenmolen (zie figuren hieronder) bestaat uit molenstenen binnen een houten maalkuip. De onderste maalsteen is de ligger, de bovenste maalsteen is de looper. De hoogte tussen beide stenen is verstelbaar via een regulator die met middelpuntvliegende kracht d.m.v. gewichten werkt. Het klauwrijzer grijpt in op het molenijzer dat in de looper bevestigd is. Onderaan in het gat van het molenijzer past de kop van het onderrijzer of staakijzer dat op de pasbalk draait.

2.3. BOUWGESCHIEDENIS STOKERIJMOLEN

De Stokerijmolen is een voormalige 18de eeuwse graanmolen, gelegen op een kunstmatige molenwal in de wijk “T Hoge”, het hoogste punt van Kuurne. Zijn benaming heeft te maken met zijn oorspronkelijke functie: het malen van mout voor de nabijgelegen stokerij.

De staakmolen werd in **1796** opgericht door Louis Clement Carpentier. Hij verhuisde waarschijnlijk zijn molen die vroeger opgesteld stond langs de Gentssteenweg te Kortrijk. Louis Clement Carpentier huwde in 1804 te Kuurne met Barbara Theresia Vandewiele en werd molenaar-stoker.

In **1943** wordt de molen beschermd als monument. Echter in 1957 wordt ze buiten werking gesteld. De gemeente Kuurne koopt de Stokerijmolen aan in 1960.

In **1962-1963** worden de allereerste herstellingswerken uitgevoerd door de firma Vandekerckhove (Ingelmunster) met behulp van de molenbouwers gebroeders Peel (Gistel). De molen krijgt nieuwe kastwegen, nieuwe teerlingblokken en een nieuwe bedekking met eternietschaliën. De molen wordt geheel met carbolineum bestreken; een product dat het hout beschermt doch in het begin zwart ziet. Tot slot wordt de steenbalk versterkt met ijzeren balken.

In 1977 moet de molen opnieuw gestut worden en wordt besloten over te gaan tot een grondige restauratie. De molen wordt ontmanteld en tussen **1980 en 1983** gerestaureerd onder leiding van architect Paul Goethals, uitgevoerd door Cottenier uit Aalbeke (Kortrijk). Na deze restauratie heeft de molen nooit meer kunnen malen.

Op 18 januari **2007** zet de brandweer een wijk van de Stokerijmolen vast aan een zeilhaak van een roede. In 2013 liet de gemeente Kuurne nog de lekkende kap dichtten door de firma 't Gebinte Molenbouw (Erpe-Mere).

datum	eigenaars/molenaars
1796	Carpentier-Holvoer Louis Clement, Kuurne
02/08/1802	erfenis: molen gaat over op weduwe Barbara Theresia Holvoet en kinderen van Louis Clement Carpentier
1820	Lambrecht-Carpentier Jan, molenaar te Kuurne
24/02/1820	erfenis: molen gaat over op weduwe Rosalia Carpentier en kinderen van Jan Lambrecht
1823	Kindt Joannes, gehuwd met Rosalia Carpentier
16/01/1845	erfenis: molen gaat over op Kindt Clement
20/10/1858	verkoop aan Vergaever Cyriel Joseph, molenaar te Kuurne, en Vergaever Cyrille Clara, landbouwster te Kuurne
09/09/1960	verkoop aan gemeente Kuurne

2.4. RESTAURATIE 1980–1983

In het restauratiedossier van 1980-1983 opgediept uit de archieven van de gemeente Kuurne, zijn herstellingsplannen toegevoegd van de molenstaak, de middenlijst en de vier wegen.

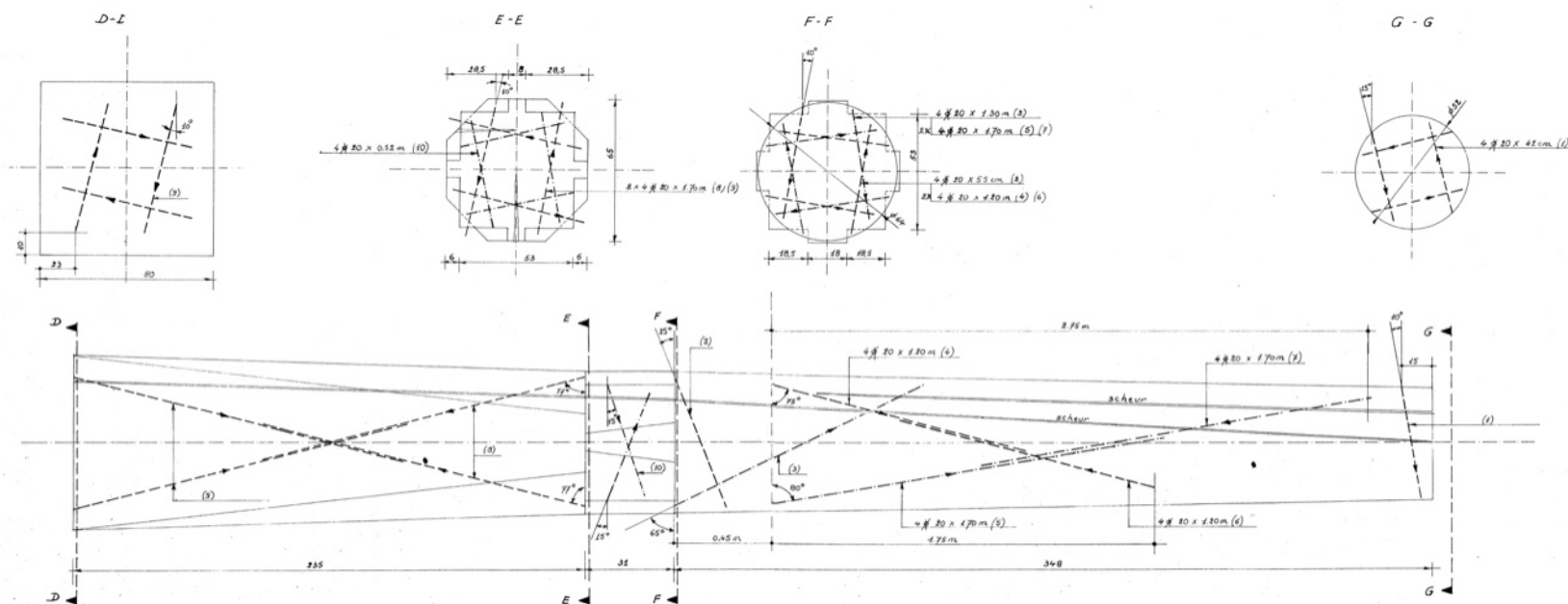
2.4.1. Herstellingsplan molenstaak

In het restauratiedossier is onderstaand plan voor de herstelling van de molenstaak bijgevoegd.

De vier bovenste figuren zijn van links naar rechts doorsneden van de molenstaak:

- bij de klauwen (vierkante sectie 800 x 800 mm)
- onder de zetel (achthoekige sectie, overmeten 650 mm)
- boven de zetel (doorsnede 650 mm)
- bij de stormpin (doorsnede 520 mm)

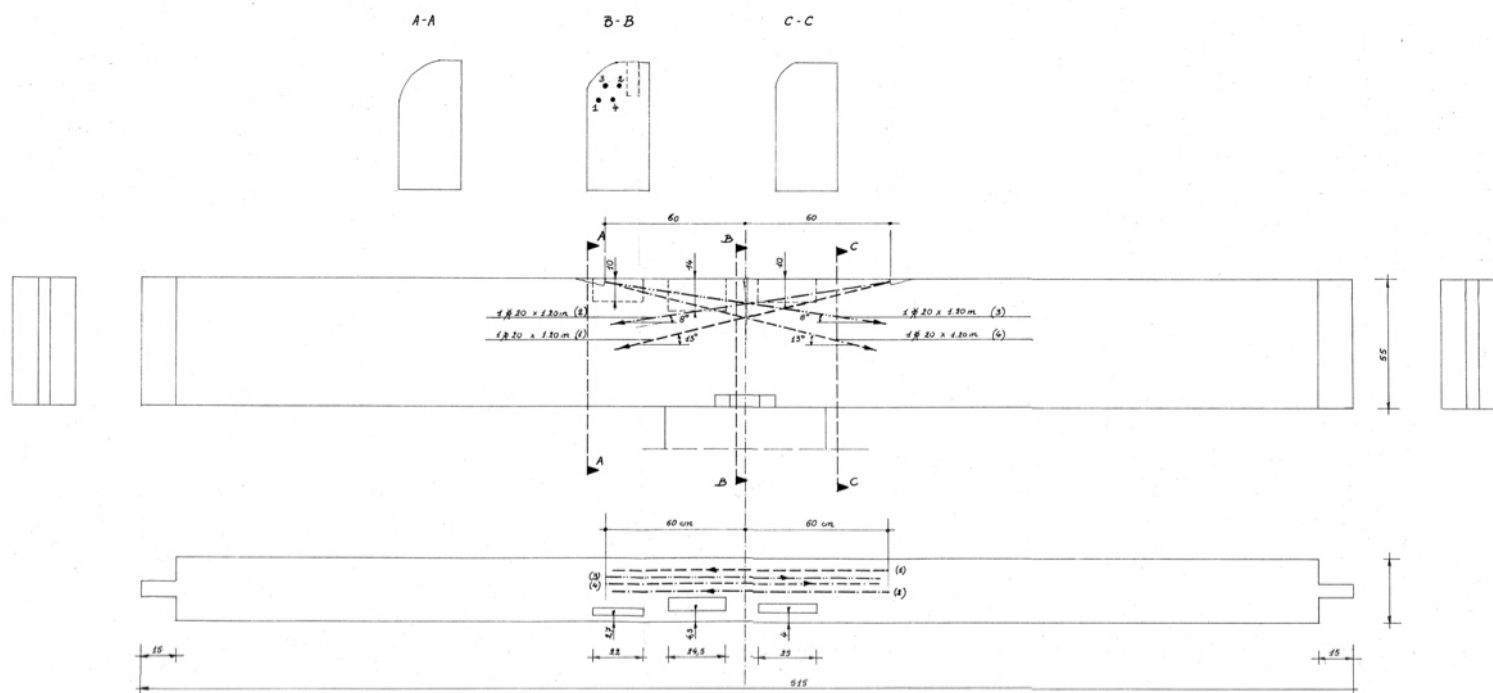
De onderste figuur illustreert het inboren van ijzeren wapeningsstaven over de volledige lengte van de molenstaak, ter versterking van de staak.

BRON: STUDIEBUREEL VOOR DE BOUWNIJVERHEID R. MEYNS UIT GENT (1982)

2.4.2. Herstellingsplan middenlijsten

Een tweede plan toont de intentie om tevens de middenlijsten bij de opleg op de steenbalk te versterken met ijzeren wapeningsstaven.

bron : **studiebureau voor de bouwnijverheid R. MEYNS uit GENT (1982)**
PLAN HERSTELLING

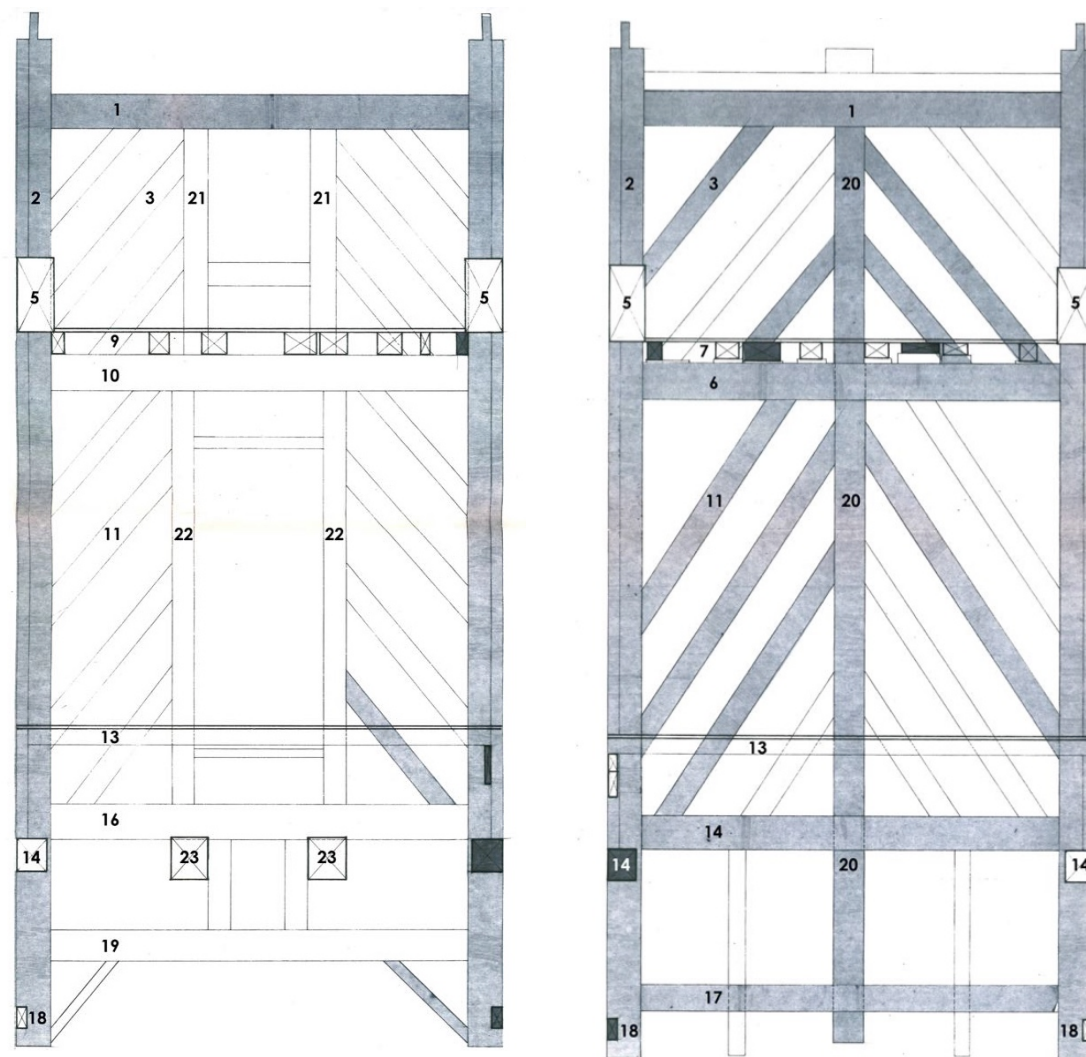
2.4.3. Herstelling wegen

Ook de restauratie van de vier wegen is mee opgenomen in het restauratiedossier. De legende is als volgt:

- de grijs gearceerde weegbanden (diagonaal), lijsten (horizontaal) en stijlen (verticaal) zijn vernieuwd
- de witte weegbanden, lijsten en stijlen zijn historisch bewaard
- de zwart gearceerde balken zijn doorgesneden en vernieuwd of versterkt

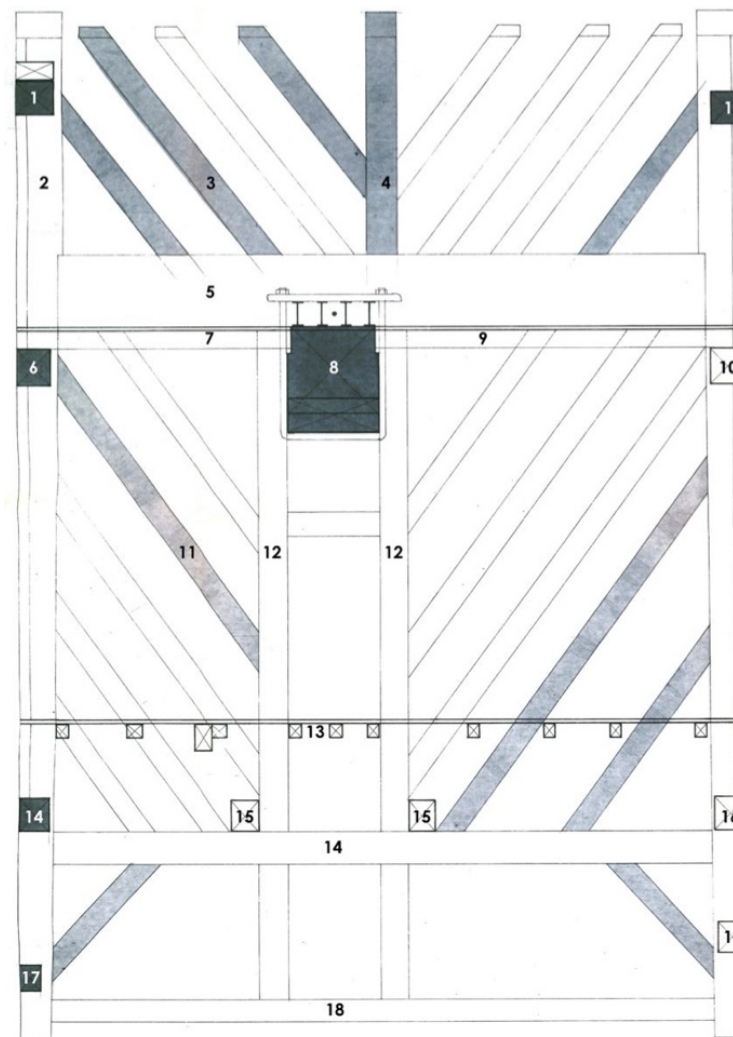
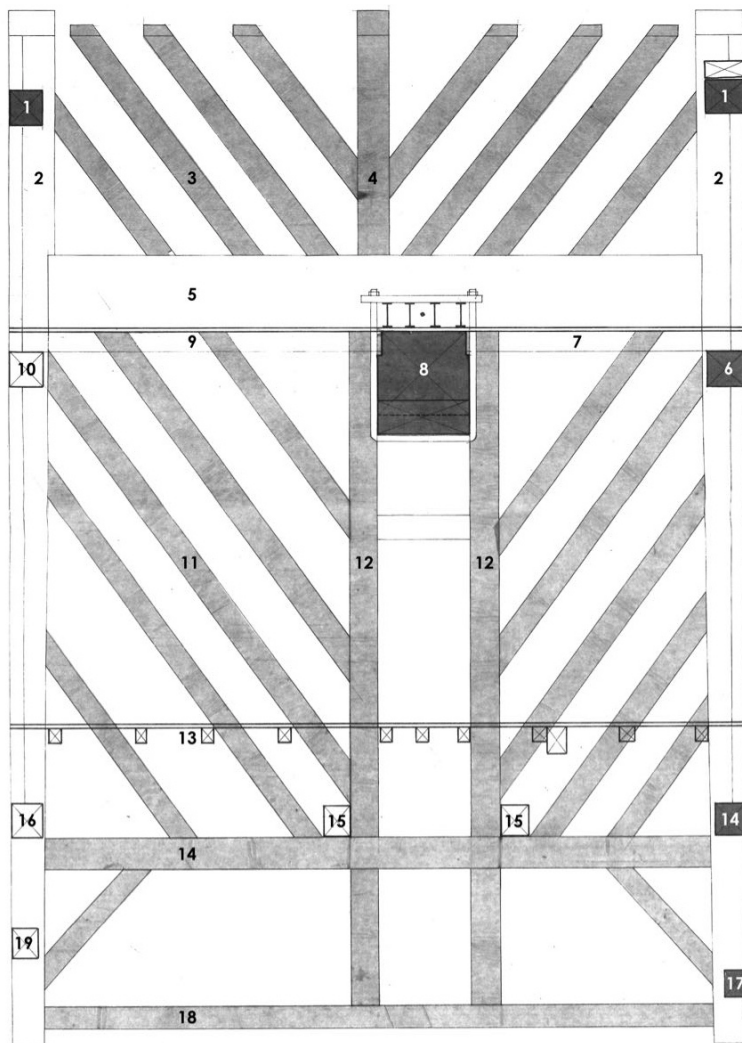
Nummering van toepassing voor de voor- en windweeg en de linker- en rechterzijweeg:

1. stefelbalk
2. hoekstijl
3. weegbanden steenzolder
4. kroon- of priemstijl
5. middenlijst
6. steenbeddebalk achtermolen
7. vloerbalken steenzolder achtermolen
8. steenbalk
9. vloerbalken steenzolder voormolen
10. steenbeddebalk voormolen
11. weegbanden maalzolder
12. spoorstijl
13. vloerbalken maalzolder
14. waterlijst
15. korte berriebalken
16. onderbalk
17. rokbalk
18. roklijst
19. staartbalk
20. borstnaald
21. luikstijl
22. deurstijl
23. lange berriebalken

bron : arch. Paul GOETHALS uit SINT KRUIS BRUGGE (1976 - 1981)

LINKS: VOORWEEG, RECHTS: WINDWEEG STOKERIJMOLEN KUURNE

bron : arch. Paul GOETHALS uit SINT KRUIS BRUGGE (1976 - 1981)

LINKS: LINKER ZIJWEEG, RECHTS: RECHTER ZIJWEEG STOKERIJMOLEN KUURNE

2.4.4. Herstellingsplannen steenbalk

Op de plannen van de zijwegen merken we op dat boven op de steenbalk met brasem vier IPE180-profielen zijn opgetekend ter versterking van de steenbalk. Deze ingreep werd uitgevoerd tijdens de restauratie van 1962-1963 door de aannemers Vandekerckhove en de molenbouwers gebroeders Peel.

2.4.5. Analyse herstellingsplannen

De vraag stelt zich of de supra voorgestelde ingrepen:

- enerzijds daadwerkelijk zijn uitgevoerd bij de restauraties
- en anderzijds behouden zijn tot op heden

Weliswaar wijzen de voorstellen van weleer op een duidelijk vermoeden van sterkteverlies van de molenstaak, de steenbalk met brasem en de beide middenlijsten. Dit zijn net de belangrijkste constructieve componenten om een staakmolen recht te houden en om deze te kunnen kruien.

Het “bewapenen” van hout leidt niet tot efficiënte en duurzame oplossingen voor molens. De stalen elementen beginnen met verloop van tijd te roesten waardoor het hout barst. Het inspectieverslag van Monumentenwacht vzw signaleert dat de molenstaak in goede staat is, maar echter doorzakt door een gescheurde zetel. Dit doorzakken kan te wijten zijn aan de ijzeren bewapening die de molenstaak, de steenbalk en de middenlijsten verzwakt.

Op heden worden er vooral versterkingen uitgevoerd op basis van glasvezel wapeningsstaven in combinatie met epoxy lijmen, wat leidt tot een effectieve polymeerchemische restauratie van houten elementen.

2.5. HISTORISCH BEELDMATERIAAL

LINKS: FOTO JAREN 1940, LAMBERT 'T KINDT, WWW.MOLENECHOS.ORG

MIDDEN: FOTO CA. 1950, COLLECTIE TON MEESTERS, WWW.MOLENECHOS.ORG

RECHTS: PRENTKAART 1965, VERZAMELING ONS MOLENHEEM, WWW.MOLENECHOS.ORG

796 - KUURNE (W-VI.) - De Stokerijmolen
1726 - bestaat nog (foto Zondagsvriend 1934-5-12-265)

774 - KUURNE (W-VI.) - Stokeriemolen
1726 - bestaat nog (foto G.K.K. 1978)

LINKS: PRENTKAART 1934, WWW.DELCAMPE.BE/NL/VERZAMELINGEN/POSTKAARTEN/BELGIE/KUURNE/SEARCH

MIDDEN: PRENTKAART 1978 , WWW.DELCAMPE.BE/NL/VERZAMELINGEN/POSTKAARTEN/BELGIE/KUURNE/SEARCH

RECHTS: FOTO DATUM ONBEKEND, WWW.DELCAMPE.BE/NL/VERZAMELINGEN/POSTKAARTEN/BELGIE/KUURNE/SEARCH

LINKS: FOTO DATUM ONBEKEND, WWW.DELCAMPE.BE/NL/VERZAMELINGEN/POSTKAARTEN/BELGIE/KUURNE/SEARCH
 RECHTS: FOTO 1994, WWW.DELCAMPE.BE/NL/VERZAMELINGEN/POSTKAARTEN/BELGIE/KUURNE/SEARCH

Literatuur:

- ARCHIEF RUIMTELIJKE ORDENING WEST-VLAANDEREN - ONROEREND ERFGOED, archiefnummer W/00660
- Westvlaamse windmolens. De Stokerijmolen te Kuurne, in Curiosa, 1996, volume 34, nummer 335, p. 29-31
- CORNILLY J., Monumentaal West-Vlaanderen. Beschermde monumenten en landschappen in de provincie West-Vlaanderen, Deel 1: arrondissementen Ieper, Kortrijk, Roeselare, Tielt, Brugge, 2001, p. 137
- DEVLIEGHER L., De molens in West-Vlaanderen, in Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen, 9, Tielt-Weesp, 1984, p. 282
- DEVYT C., Westvlaamse windmolens. Inventaris volgens de toestand op 1 januari 1965, Brugge, 1966, p. 89
- VAN HOUDENHOVE F., VAN WEZEMAEL L., De geschiedenis van de Kuurnse Sint-Pietersparochie, Kuurne, 1996, p. 74
- Archief gemeente Kuurne

Internet:

- DENEWET L. en HOLEMANS H., <http://www.molenechos.org/molen.php?AdvSearch=818>, laatst geraadpleegd op 03/01/2018
- Geoportaal Onroerend Erfgoed, <http://www.geopunt.be/>, laatst geraadpleegd op 03/01/2018
- Inventaris bouwkundig erfgoed Vlaanderen, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/89721>, laatst geraadpleegd op 03/01/2018
- www.delcampe.be/nl/verzamelingen/postkaarten/belgie/kuurne/search

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND

“Een inventarisatie van de erfgoedelementen binnen de afbakening. De huidige toestand wordt geïllustreerd met recente plannen en foto's die een duidelijk beeld geven van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap, of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt.”

In dit hoofdstuk beschrijven we de huidige toestand van het monument, met vermelding van problemen en knelpunten, en halen we eventuele wijzigingen aan de oorspronkelijke staat aan. We baseren ons hiervoor op het inspectieverslag van Monumentenwacht vzw daterend van 11 april 2016, de restauratierapporten en op basis van de bevindingen uit het plaatsbezoek. De inspectie van Monumentenwacht vzw was een statische inspectie. Bijgevolg konden de wachters zich enkel richten op de gebreken die waarneembaar zijn bij een stilstaande molen. De inventarisatie en beschrijving van de erfgoedelementen ontplooit zich volgens volgende opdeling:

1. algemene beschrijving
2. windvang
3. dak en dakwaterafvoer
4. molenvoet en molenkast
5. kruimechanisme
6. aandrijf- en vangmechanisme
7. overbrengingen
8. maalmechanisme
9. andere technische installaties
10. molenbelt en omgeving

3.1. ALGEMENE BESCHRIJVING

De Stokerijmolen is een staakmolen met open molenvoet geplaatst op een molenbelt. De molen wordt gekenmerkt door een vrij hoge, smalle kast. De windveeg is bekleed met houten schaliën. De overige drie vegen zijn bekleed met een verticale beschieting. Het geknikte zadeldak met wolfseind is bekroond met ijzeren sierelement. Het gevlucht heeft een diameter van ca. 24 meter. De vier niet-verdekkerde wieken komen samen in een groene askop met witte accenten. De roeden zijn opgebouwd door de firma Verhaeghe en hebben tevens groene en witte accenten. Het vangwiel heeft 52 kammen en het voorwiel heeft 44 kammen. De steenzolder bevat twee koppels maalstenen. De teerlingen zijn opgebouwd uit wit geschilderde baksteen. Aan de staartzijde bevindt zich een laadluik onder een zadeldakje voorzien van katrolsysteem.

Het klauwijzer van de voormolen bevat de inscriptie “I CLARYSSE TOT M”. Op de windpeluw is het jaartal 1874 te lezen. Op de meelbalk staan verschillende namen en data, waaronder 1829 en 1836. Op de middenlijst staan talrijke opschriften: “FITALUS CORNILLE”, “R.C. DE BAL/18XXIX”, “KINDTS/1818”, “BENEDICTUS LAMBRECHT”, “P. JOYE”, “1818”.

De molenbelt van de Stokerijmolen ligt op 24,50 TAW. Het onderpeil van het gevlucht ligt op 24,80 TAW. Het peil van het midden van de assekop ligt op 36,80 TAW. Het bovenpeil van het gevlucht ligt op 48,80 TAW.

De Stokerijmolen wordt omringd door tal van bouwsels met variërende hoogtes. De bouwsels die binnen een perimeter van 100 meter van de molen liggen, variëren in hoogte van 25,67 TAW tot 33,06 TAW. Ten noorden en ten noordoosten van de molen bevindt zich een cluster bomen en andere aanplantingen.

Op vandaag wordt afgeraden de molen te laten draaien omwille van stabiliteitsredenen en het risico voor loshangende delen aan het gevlucht. De algemene toegankelijkheid is redelijk, echter de slechte staat van de trap maakt het betreden van de molen onveilig.

3.2. WINDVANG

3.2.1. Eerste biotoopformule (vanaf 1946)

Al in 1946 legde de Nederlandse molenvereniging 'De Hollandsche Molen' een praktijknorm vast in de zogenoemde 1:100-regel.

Deze regel houdt in, dat elke 100 meter verder van de molen een obstakel één meter hoger mag zijn. De eerste 100 meter dient daarbij volledig obstakelvrij te zijn (en bij een stellingmolen mogen de obstakels binnen die afstand niet boven de stelling uitkomen). Obstakels op meer dan 400 meter van de molen worden niet meer als hinderlijk beschouwd.

In een bebouwde omgeving is de 1:100-regel tegenwoordig onhaalbaar.

Daarom werden door 'De Hollandsche Molen' in 1982 nieuwe normen ontwikkeld. Om de toelaatbare obstakelhoogte in relatie tot de afstand tot een molen te bepalen, verzocht men dr. ir. A.C.M. Beljaars in de jaren tachtig om een wetenschappelijke analyse uit te voeren. Zijn studie geeft een overzicht van de stroomlijnpatronen, ruwheid van het oppervlak, en turbulentiegraad. De resultaten van zijn onderzoek vormen het uitgangspunt voor de tweede biotoopformule. Deze wordt landelijk als standaard gehanteerd bij de berekening van de aanvaardbare obstakelhoogte.

3.2.2. Tweede biotoopformule (na 1982)

De biotoopformule is een eenvoudige manier om de maximaal aanvaardbare hoogte van obstakels rond een molen te berekenen, dusdanig dat de molen hier geen onoverkomelijke hinder van ondervindt. De biotoopformule wordt dus vooral toegepast om te kunnen bepalen of een obstakel op een bepaalde afstand van de molen al dan niet te hoog is. De eerste 100 meter dient vrij te zijn van obstakels.

Vanaf 100 meter geldt een oplopende lijn die met de volgende formule te bepalen is: $H(x) = (x/n) + (c.z)$

waarin:

$H(x)$ = maximale toelaatbare hoogte van een obstakel op afstand x (in meters)

x = afstand van een obstakel tot de molen (in meters)

n = een constant, afhankelijk van de ruwheid van de omgeving en de maximaal toelaatbare windreductie. Hiervoor worden volgende waarden gebruikt: 140 voor op, 75 voor ruw en 50 voor gesloten gebied

c = een constante, afhankelijk van de maximaal toelaatbare windreductie, gewoonlijk 0,20

z = ashoogte (helft van lengte gevlucht + eventueel de hoogte van de belt, berg of stelling)

De twee gebruikte constanten in de bovenstaande formule behoeven een nadere toelichting. Zij houden verband met de maximaal toelaatbare windreductie waarbij een molen nog zonder grote problemen in bedrijf kan zijn. Bij een reductie van de wind tot 95% neemt het vermogen van de molen met 14% af. Een nog grotere windreductie zorgt al snel voor een reductie in het molenvermogen van 25%. Daardoor dreigt een onwerkbaar situatie te ontstaan. De algemeen gebruikte waarden voor de constanten zijn gebaseerd op een compromis. Als uitgangspunt is gekozen voor een maximaal toelaatbare windreductie van 5%. Deze waarde

is verwerkt in de constanten n en c.

Een tweede factor waarmee rekening dient te worden gehouden is de ruwheid van het oppervlak rond de molen, die van invloed is op de windsnelheid. Op enkele meters boven een ruw oppervlak, zoals beplanting of bebouwing, is de windsnelheid gehalveerd ten opzichte van een referentiehoogte van 60 meter. Boven water, de minst ruwe omgeving, is deze afname slechts zo'n 20%. In de biotoopformule wordt de mogelijkheid gegeven om, afhankelijk van de ruwheid van de omgeving, een waarde voor de constante n in te vullen. Hoe hoger de ruwheid van de omgeving, hoe lager de waarde die hiervoor dient te worden ingevuld. De drie ruwheidscategorieën zijn als volgt:

- open: vlak land met alleen oppervlakkige begroeiing (gras) en soms geringe obstakels. Bijvoorbeeld startbanen, weiland zonder windsingels, braakliggend bouwland.
- ruw: bouwland met afwisselend hoge en lage gewassen. Grote obstakels (rijen bebladerde bomen, lage boomgaarden enz.) met onderlinge afstanden van omstreeks tien tot vijftien maal hun hoogte. Bijvoorbeeld wijngaarden, maïsvelden.
- gesloten: bodem regelmatig en volledig bedekt met vrij grote obstakels, met tussengelegen ruimten niet groter dan enkele malen de hoogte van de obstakel. Bijvoorbeeld bossen en lage bebouwing.

Passen we bovenstaande formule toe op de Stokerijmolen die zich bevindt in een gesloten omgeving:

x	200 m	300 m	400 m
n	50 (gesloten gebied)	50	50
c	0,20	0,20	0,20
z	12,25	12,25	12,25
H(x)	6,45 m	8,45 m	10,45 m

Op basis van deze berekening kunnen we stellen dat we per extra

100 meter afstand verwijderd van de molen, de hoogte van de obstakels met 2 meter mogen stijgen.

Op basis van de informatie op bijhorende luchtfoto's van de onmiddellijke omgeving van de Stokerijmolen is de bouwhoogte van de bouwsels binnen een straal van 100 en 200 meter duidelijk af te lezen in TAW hoogtepeilen.

Het maaiveld van de Stokerijmolen bedraagt +24,50 TAW. In de beide biotoopformules is de hoogte van de bouwvolumes binnen de eerste 100 meter te beperken tot een hoogte van 1 meter boven het maaiveld van de Stokerijmolen. Dit betekent in casu +25,50 TAW. Zelfs het laagste gebouw (+25,97 TAW) voldoet niet. Bovendien wordt de Stokerijmolen onmiddellijk begrensd door twee nog veel hogere bouwvolumes.

De tweede biotoopformule beperkt de bouwvolumes met een meerhoogte van 6,45 meter op 200 meter afstand (in casu +30,95 TAW), en 10,45 meter op 400 meter afstand (in casu +34,95 TAW). Alleen een smalle strook ten noordoosten van de molen voldoet aan het maximale TAW op 200 meter. Deze smalle strook vangt slechts 6,60% van de wind op jaarbasis.

Conclusie:

De molen kan in de Brugsesteenweg alleen draai- en maalvaardig gerestaureerd worden als een wiekverbeteringssysteem en/of een elektrische motor en/of het ophogen van de belt soelaas bieden voor het optimaliseren van de windvang. Daarenboven dienen beperkingen voor de omgeving te worden opgelegd in stedenbouwkundige voorschriften. Bij nieuwbouw in de buurt van de Stokerijmolen dient er teruggегреpen te worden naar de oorspronkelijke biotoopformule om op die wijze voldoende windvang te kunnen bieden.

Indien geen van de ondersteunende maatregelen voldoende windvang kan genereren, kan een herlokalisatie van de

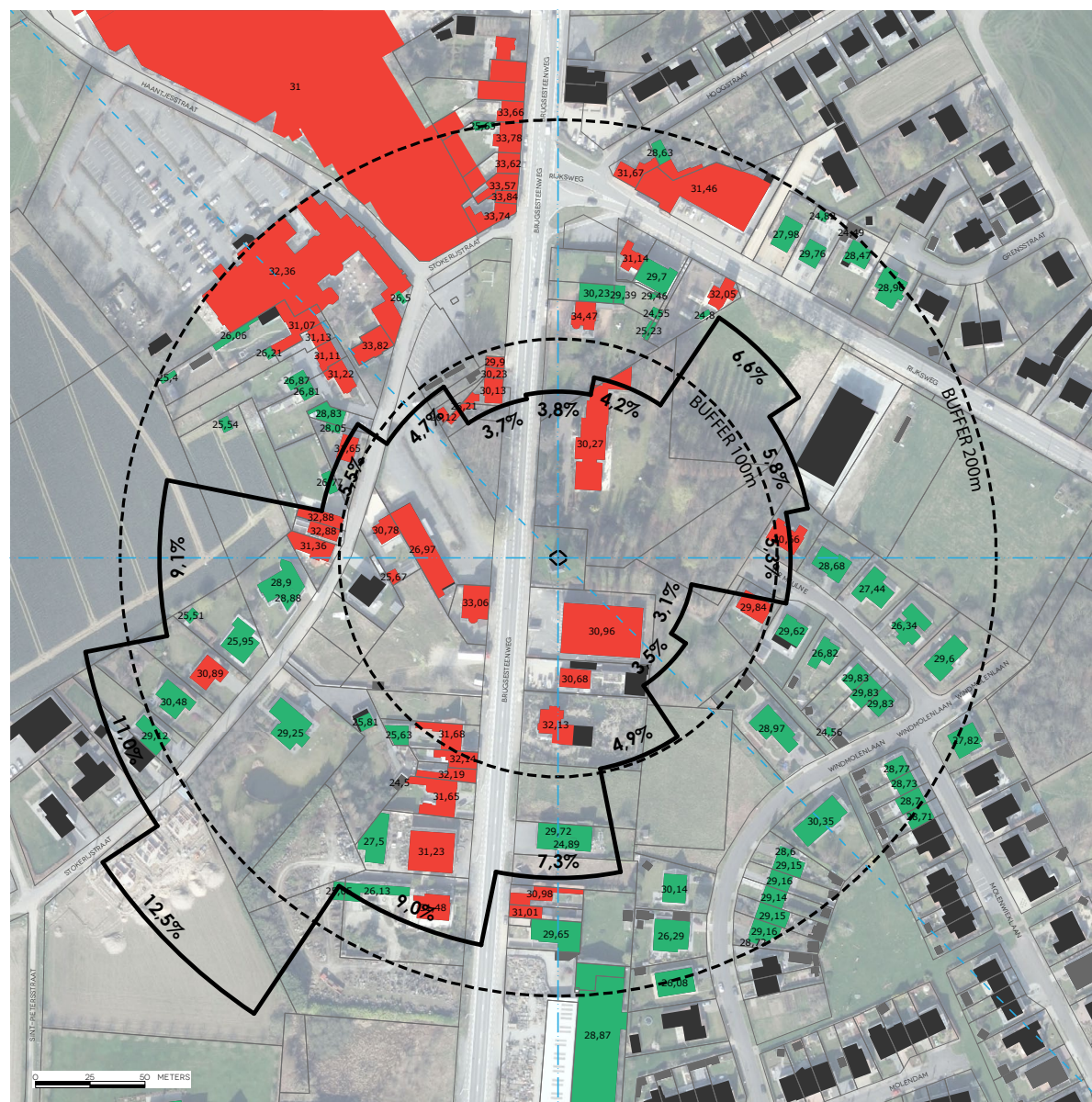
Stokerijmolen een laatste uitweg bieden om het behoud van de molen te verzekeren.

**HOOGTE GEBOUWEN (METER TAW) IN RELATIE TOT HUN
AFSTAND T.O.V. DE STOKERIJMOLEN EN IN RELATIE TOT DE
WINDRICHTING IN % OP JAARBASIS**
BRON: AGIV/3D GRB; 2013-2015

DE GEBOUWEN BELEMMEREN DE WINDVANG NIET

DE GEBOUWEN BELEMMEREN DE WINDVANG WEL

x	buffer van 100 m	buffer van 200 m
H(X)	1 m	6,45 m
maximum TAW	+25,50	+30,95

3.3. DAK EN DAKWATERAFVOER

Inventaris	Beschrijving	Foto's
dak van de molen	De dakvlakken zijn bedekt met niet-oorspronkelijke vezelcementleien. Het dak is in slechte staat, en werd met een onderdakfolie dicht getimmerd als tijdelijk lapmiddel.	1
achterkeuveleinde	Het achterkeuveleinde is bedekt met houten schaliën. Deze zijn deels ingerot, deels ontbrekend. Ze hebben hun maximale levensduur bereikt.	2
aansluitingen	De loden nokken en ingevlochten loden slabben zijn in matige staat.	3
dakluik	Het dakluik bestaat uit een houten kader en wordt bedekt met een pvc-paneel. Deze zijn in redelijke staat. De aansluitingen naar waterdichting voldoen echter niet.	4
windvenster	Het windvenster is voorzien van een stalen bekleding die in licht roestige staat verkeert. De aansluiting met het dakvlak voldoet niet. Er komt lichte vochtdoorslag voor aan de binnenzijde.	-
luikap	De luikap is bedekt met houten schaliën. Deze zijn verweerd en een aantal ontbreken.	5
windhaan	De smeedijzeren windhaan is in redelijke staat. De afwerklagen zijn schraal en er komt lichte roestvorming voor. De loden muts in aansluiting met de dakbedekking ontbreekt.	6
dakstructuur	De houten dakstructuur is algemeen genomen in goede staat. Her en der zijn er wat sporen van vocht en schimmelweefsel aanwezig op de bebording, ten gevolge van de langdurige vochtdoorslag. Aan de zijde van het steenrecht is centraal in de kap een keper gebroken.	7, 8
daklijsten	De daklijsten gaan open ten opzichte van elkaar. Dit betekent dat de molenkast bovenaan open gaat. Dit is zichtbaar aan de zijdelingse opleggingen van zowel de voorbalk als de pinnebalk. De zijdelingse oplegging van de pinnebalk is nog erg miniem, er werden in het verleden reeds bijkomende klossen geplaatst, om afschuiven te beletten. Dit is geen gunstige situatie.	9
windpulp	Voornamelijk ter hoogte van de keerstijl vertoont de windpulp lichte inrottingen. Dit is een gevolg van het waterhol dat niet correct gedetailleerd is, en hierdoor niet afdoende afdicht.	-
voorbalk	Ter hoogte van de verticale stijlen komen lichte inrottingen in de voorbalk voor.	10

3.4. DE MOLENVOET EN MOLENKAST

Inventaris	Beschrijving	Foto's
teerlingen	De in baksteen gemetselde en witgeschilderde teerlingblokken zijn algemeen in redelijke staat. Er komen enkele verticale scheuren voor, en er zijn enkele verweerde bakstenen.	11, 12
kruisplaten	De kruisplaten zijn algemeen genomen in redelijke staat. Door het jarenlange onbeschermd staan (geen regenplanken) zijn er vanaf de tenen van de steekbanden tot de uiteinden toch enkele inrottingen waargenomen.	13
steekbanden	Zowel de meesterbanden als de okselbanden zijn algemeen genomen in goede staat. De westelijk georiënteerde meesterband is in het laagste deel ingerot.	14
zetel	Eén van de stukken van de zetel is gebroken. Mogelijk is hierdoor de staak een beetje gezakt.	15, 16, 17
staak of standaard	De staak is mogelijks bewapend (zie historische nota). De kruisplaatsleutels zitten op hun plaats. De staak rust echter op de kruisplaten. Mogelijks is de staak een eindje verzakt door het scheuren van de zetel. Dit kan de hele molenconstructie in disbalans brengen.	18, 19

Inventaris	Beschrijving	Foto's
berrie	De berrie met spoorblokken en slakken zijn in goede staat en hebben geen noemenswaardige gebreken.	-
zijwegen	De zijwegen komen bovenaan open aan de kant van de voorweg. Voor het overige geen noemenswaardige gebreken opgemerkt.	-
balkon	Het houtwerk van het balkon en de borstwering vertoont op verscheidene plaatsen ingerotte delen. De ophanging van het balkon helt licht af aan de vangweegzijde.	-

3.6. HET KRUIMECHANISME

Inventaris	Beschrijving	Foto's
staartbalk	De staartbalk vertoont een lichte doorbuiging. Dit is een gevolg van het gewicht van de gehele staartconstructie.	-
staart	De staartbalk is in redelijke staat. Algemene verwerking en oppervlakkige inrottingen aan de bovenzijde.	-
trap	Alle onderdelen van de trap (traptreden, schalieren, trapleuning, sleeptrede) vertonen op verspreide plaatsen inrottingen. Hierdoor is de trap niet meer veilig.	20, 21
kruipalen	De meeste kruipalen zijn in goede staat. Enkele palen zijn vrij ernstig ingerot in aansluiting met het maaiveld.	22
uitwendig kruitwerk	Zo goed als alle houten onderdelen van het kruitwerk vertonen in meer of mindere mate inrottingen.	23, 24
	De metalen onderdelen van het kruisysteem zijn in redelijke staat. Ze zijn roestig, maar alles functioneert volgens de molenaar naar behoren. De twee assen van het kruisysteem zijn niet voorzien van een lagering, waardoor er veel speling is.	25

3.5. HET AANDRIJF- EN VANGMECHANISME

Inventaris	Beschrijving	Foto's
askop	De gietijzeren askop met groen-witte beschikdering is in goede staat. Her en der komt wat lichte roestvorming door en bladdert het verfwerk af.	26
octoren en klissen	De octoren en klissen zijn licht roestig. Ze zitten op hun plaats en voldoen.	-
knevelijzers	In goede staat.	-
lieswigen, paalwigen, legplank	De houten wigen en legplanken zijn allemaal aanwezig. Ze vertonen echter beginnende inrottingen.	-
molenas	De eikenhouten molenas is in redelijke staat. Hij vertoont een scheur in de lengterichting. De scheur loopt van aan de pin tot het vangwiel.	27
knuppelbanden	In goede staat.	-
de pin	In goede staat.	-
roeden	De geklonken Verhaeghe-roeden zijn in matige staat. Er is veel roestvorming (met uitzetting van het metaal) en dit vooral daar waar de profielen en platen tegen elkaar geklonken zijn. Dit maakt het verwijderen en behandelen van de roestvorming uiterst moeilijk.	28, 29
hekwerk	Al het houten hekwerk vertoont inrottingen en onderdelen zijn verdwenen.	30

Inventaris	Beschrijving	Foto's
vangbalk en vangbeleg	Alle onderdelen zijn aanwezig en lijken te voldoen - dit volgens een statische inspectie. Volgende gebreken werden waargenomen: - De stalen band van de vang is te dun. De gaten om de band te bevestigen aan de vangbalk zijn uitgescheurd en werden reeds herboord. Deze zullen opnieuw scheuren. - De broekketting werd bevestigd met zwakke musketons, deze worden uit elkaar getrokken. De vang kan hierdoor op termijn scheef lopen.	31, 32
zeilen	Niet aanwezig	

3.7. OVERBRENGINGEN

Inventaris	Beschrijving	Foto's
vangwielen	Volgens de molenaar slaagt het wiel in de axiale richting als de molen draait.	-
kammen	Een kam van het vangwiel is afgebroken. Dit is volgens de molenaar een gevolg van de storm in 2007.	33
loeten	De loeten zijn in redelijke staat. Er werden aantastingen door houtborende insecten waargenomen. De aantastingen zijn vermoedelijk niet meer actief. Lokaal werden er oude vochtsporen en lichte inrottingen waargenomen.	34
opwiggig	Statische inspectie: in goede staat.	-
voorwiel	Het voorwiel is algemeen in goede staat. Er werden uitvliegopeningen van zowel kleine klopkever (<i>Anobium punctatum</i>) als grote klopkever (<i>Xestobium rufovillosum</i>) waargenomen. De aantasting is mogelijk nog actief. Vooral de aantasting door de grote klopkever kan zeer destructief zijn.	35
bonkelaar	De bonkelaars zijn beiden in goede staat. Bij de bonkelaar die ingrijpt op het voorwiel zijn de spullen vrij ver ingelopen.	36
aandrijving luimechanisme	Het luimechanisme is in matige staat. De uitlijning van de as klopt niet meer waardoor het poppenwiel de neiging heeft om tegen de velg van het vangwiel aan te lopen. Momenteel wordt de luias met touwen weggetrokken van het vangwiel. De kammen van het poppenwiel zijn aangetast door de kleine klopkever (<i>Anobium punctatum</i>). Enkele kammen zijn afgebroken. Voor het overige zijn alle onderdelen van het luimechanisme aanwezig en in redelijke staat.	37

3.8. HET MAALMECHANISME

Inventaris	Beschrijving	Foto's
maalstoelen	Het geheel is sinds lange tijd niet meer maalvaardig. Beide steenkoppels zijn nog aanwezig, slechts bij één steenkoppel is nog een deel van de steenkist en de graaninstallatie aanwezig. De ezel van de steenkoppel aan de windweegzijde is in zeer slechte staat door aantasting van de grote klopkever (<i>Xestobium rufovillosum</i>). Hij is hierdoor structureel volledig verzwakt en reeds gebroken. Hij werd voorlopig onderschoord. De ijzering lijkt compleet bij beide steenkoppels.	38, 39, 40

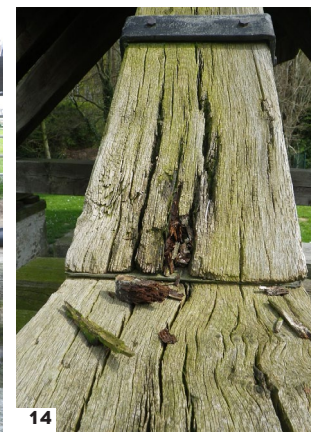
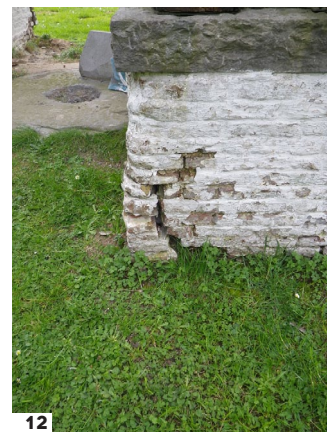
3.9. ANDERE TECHNISCHE INSTALLATIES

Inventaris	Beschrijving	Foto's
bliksembeveiliging	De bliksemafleidingsinstallatie werd niet op haar werking gecontroleerd. De zichtbare delen lijken in goede staat. De grondleiding is op verspreide plaatsen beschadigd aan de mantel (vermoedelijk door een grasmaaier).	-

3.10. MOLENBELT EN OMGEVING

Inventaris	Beschrijving	Foto's
windvang	In de directe omgeving van de molen staan een aantal hoge bomen en heel wat hoge gebouwen.	-

18

19

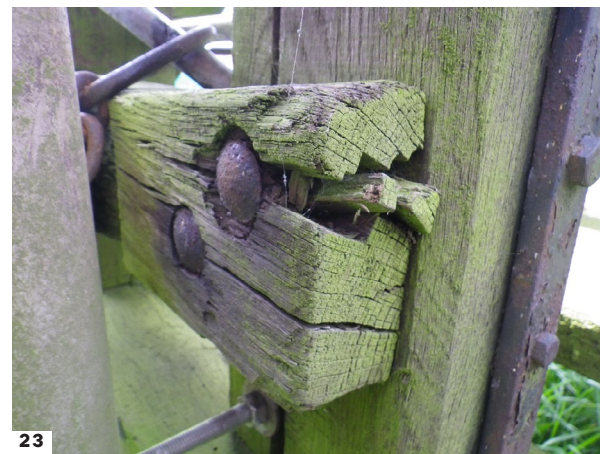
20

21

22

23

24

25

26

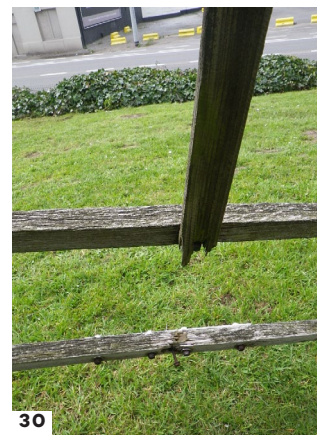
27

28

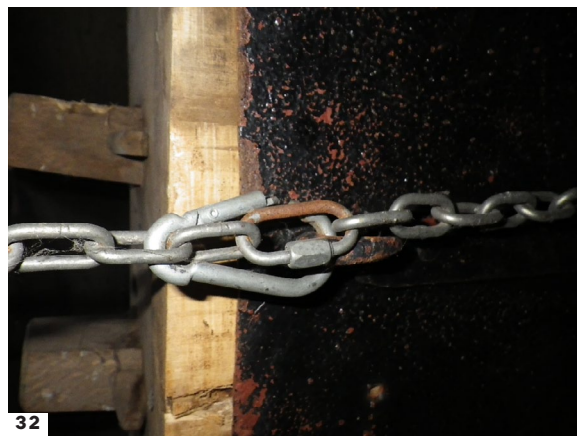
29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

4. ERFGOEDWAARDEN

“De situering en de beschrijving van de erfgoedwaarden en de juridische toestand van het onroerend erfgoed of het erfgoedlandschap of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, waarop het beheersplan betrekking heeft.”

De Stokerijmolen is op 22 december 1943 beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de:

- **artistieke waarde**

De Stokerijmolen wordt gekenmerkt door een vrij hoge, smalle kast. De windveeg is bekleed met houten schaliën. De overige drie vegen zijn bekleed met een verticale beschieting. Het geknikte zadeldak met wolfseind is bekroond met ijzeren sierelement. De vier niet-verdekkerde wieken komen samen in een groene askop met witte accenten. De roeden zijn opgebouwd door de firma Verhaeghe, een gekende molenmaker uit Ruddervoorde, en hebben tevens groene en witte accenten. De teerlingen zijn opgebouwd uit wit geschilderde baksteen. De bouw van een houten staakmolen getuigt van een enorm technisch vernuft. Het vakmanschap om een molen te bouwen, verplaatsen, verbouwen of onderhouden is eveneens een artistieke waarde.

- **historische waarde in casu oudheidkundige waarde**

De Stokerijmolen is een staakmolen van het type beltmolen met open voet en twee koppels maalstenen. Houten staakmolens zijn bijzonder kenmerkend voor het agrarische landschap sinds de late middeleeuwen, en kenmerken de nood om de stijgende productie van graan te kunnen verwerken. Ze zijn een getuige van de landbouwinnovatie voorafgaand aan de industrialisatie. Op het ogenblik van de bescherming (1943) was de molen draai- en maalvaardig.

5. VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER

“De doelstellingen worden grondig verantwoord ten overstaan van de waarden van het monument die aan de grondslag van de bescherming liggen. Deze doelstellingen geven aan welke toestand men wenst te bereiken en op welke wijze.”

5.1. HOOFDDOELSTELLING

5.1.1. De instandhouding en het onderhoud van de Stokerijmolen

De hoofddoelstelling gaat uit van het behoud, de verbetering of het herstel van de erfgoedwaarden die aan de grondslag van het onroerend erfgoed liggen.

5.1.2. dD draai- en maalvaardigheid van de Stokerijmolen

Draaiende en malende molens staan garant voor het behoud van de molen en de overdracht van kennis van het traditionele molenaarsambacht. De gemeente verbindt zich er dan ook toe de Stokerijmolen opnieuw draai- en maalvaardig te restaureren.

Om deze doelstelling in de toekomst mogelijk te maken is het belangrijk om de windvang veilig te stellen. De gemeente Kuurne zal hiertoe de nodige maatregelen nemen op basis van de hierboven beschreven eerste en tweede biotoopformules, en op basis van een diepgaand onderzoek naar hulpmiddelen als een elektrische motor, een wiekverbeteringssysteem, een ophoging van de molenbelt... Indien onderzoek uitwijst dat het behoud

van de molen ondanks ondersteunende maatregelen in situ niet haalbaar is, kan een herlokalisatie overwogen worden als laatste uitweg om het behoud van de molen te garanderen. Een behoud in situ blijft het uitgangspunt.

5.2. NEVENDOELSTELLING

De nevendoelstellingen bevatten beheersopties die niet vereist zijn voor het behoud van de erfgoedwaarden die aan de grondslag van de bescherming liggen, maar die de verwezenlijking van de hoofddoelstellingen niet verhinderen en versterken. De nevendoelstellingen bevatten beheersopties die nodig zijn om het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap te valoriseren, te herbestemmen, of in regel te stellen met andere beleidsdoelstellingen of regelgevingen (bv. toeristische ontsluiting).

5.2.1. Huidige toegankelijkheid voor het publiek behouden en de educatieve waarde verhogen

De gemeente wenst de molen publiek toegankelijk te houden en verbindt zich ertoe om de toeristische en educatieve mogelijkheden van de molen te onderzoeken. Enkele voorbeelden: intergemeentelijke samenwerking ter realisatie van een fietsroute die de Zuid-West-Vlaamse (staak)molens verbindt; organisatie van een ‘zondag maaldag’.

5.2.2. Aanvraag tot erkenning als ZEN-erfgoed

De gemeente Kuurne wenst de Stokerijmolen via dit beheersplan te laten erkennen als monument Zonder Economisch Nut, omwille van volgende redenen:

- In het gebouw is geen andere activiteit mogelijk, dus geen herbestemming of verhuur van andere activiteiten mogelijk: de oppervlakte is beperkt, de diverse zolders zijn te klein en worden volledig ingenomen door de molentechnische uitrusting, het bouwfysisch klimaat in de molen is slecht door zijn vorm en constructiewijze, er is geen verwarming, er zijn geen sanitaire voorzieningen.
- De eigenaar heeft geen opbrengst of nut bij het gebruik ervan: het toevoegen van een winstgevende neven- of herbestemming om bv. de onderhoudskosten te drukken, is hier niet mogelijk.

Op het afdelingsoverleg van het Agentschap Onroerend Erfgoed dd. 27.06.2018 werd het ZEN-statuut principieel toegekend aan de Stokerijmolen.

5.2.3. De overdracht van de kennis van het molenaarsvak

Het behoud van het windmolinologisch erfgoed in Vlaanderen is sterk afhankelijk van de empirische kennisoverdracht tussen de generaties op het vlak van zowel molenbouw en -restauratie als het op windkracht maalvaardig draaien van de molens. Door de Stokerijmolen maalvaardig te restaureren, kan deze windmolen een wezenlijke bijdrage leveren tot die kennisoverdracht door bv. als stageplaats te fungeren voor vrijwillige molenaars-in-opleiding.

6. MAATREGELEN

“De opsomming en verantwoording van de concrete richtlijnen, eenmalige en terugkerende maatregelen en werkzaamheden die nodig zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken.”

Het formuleren van de beheersmaatregelen vertrekt vanuit de beheersmaatregelen geformuleerd in het inspectieverslag van vzw Monumentenwacht (inspectiedatum 11 april 2016). De termijnen van de maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van vzw Monumentenwacht. Diverse werkzaamheden kunnen, in afwijking van onderstaande tijdsindeling, eventueel gecombineerd uitgevoerd worden.

De opsomming van de beheersmaatregelen volgen eenzelfde structuur als in inventarisatie:

1. dak en dakwaterafvoer
2. molenvoet en molenkast
3. kruimechanisme
4. aandrijf- en vangmechanisme
5. overbrengingen
6. maalmechanisme
7. andere technische installaties
8. molenbelt en omgeving

Bepaalde werken zijn dermate belangrijk om verdere gevolgschade te voorkomen, dat er niet kan gewacht worden op het finaliseren van het voorafgaandelijk onderzoek rond een mogelijk wiekverbeteringssysteem, verhogen van molenbelt en de opmaak van het integrale renovatiedossier. Deze werken worden als **‘hoogdringend’** aangeduid. Dit betekent dat deze werken zo snel mogelijk moeten worden uitgevoerd.

6.1. DAK EN DAKWATERAFVOER

Inventaris	Aard der werken	Tijdstip	Eénmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
dak van de molen	Bij het vernieuwen van de dakbedekking kan men best rekening houden met de oorspronkelijke dakbedekking, eerder dan vezelcementleien.	hoogdringend	x		
achterkeuveleinde	Houten schaliën vernieuwen.	hoogdringend	x		
aansluitingen	Alle aansluitingen (nokken, ingevlochten lood) worden best vervangen bij vernieuwing van de dakbedekking.	hoogdringend	x		
dakluik	Het dakluik en aansluitingen vernieuwen.	gelijktijdig met vernieuwing van de dakbedekking	x		
windvensters	De bekleding vernieuwen en aansluitingen verbeteren. De luiken voorzien van grendels en valkettingen.	gelijktijdig met vernieuwing van de dakbedekking	x		
luikap	Houten schaliën vernieuwen.	gelijktijdig met vernieuwing van de dakbedekking	x		
windhaan	Ontroesten en schilderen van de windvaan. Vernieuwen van de loden muts in aansluiting met de dakbedekking.	gelijktijdig met vernieuwing van de dakbedekking	x		
dakstructuur	Mogelijk dient er her en der bij het vernieuwen van de dakbedekking kleine delen van de bebording te worden vernieuwd. Herstellen van de gebroken keper.	KT	x		
daklijsten	Structureel in orde brengen van de molenkast. Dit probleem dient aangepakt te worden door een ervaren molenbouwer, iemand die de complexe krachtenverdelingen in een houten staakmolen ten volle begrijpt.	dringend	x		
windpulm	Herstellen van het ingerotte deel van de windpulm.	KT	x		
voorbalk	Herstellen van het ingerotte deel van de voorbalk.	KT	x		

6.2. DE MOLENVOET EN MOLENKAST

Inventaris	Aard der werken	Tijdstip	Eénmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
teerlingen	Scheuren inbinden en verweerde stenen vervangen. Herschilderen met een dampoven verfsysteem.	KT	x		
	Hervoegeen met kalkmortel.	KT		x	
kruisplaten	Het ingerotte hout herstellen. Maak gebruik van dezelfde houtsoort, vermijd het gebruik van twee componenten herstelpasta's. Deze geven zelden langdurig resultaat. Aangezien het gaat over balken met een trekbelasting dienen de herstellingen te worden uitgevoerd met degelijke houtverbindingen, eventueel bijkomend verstevigd met metalen ankers. Het plaatsen van regenplanken over de meesterbanden en de uitlopers van de kruisplaten kunnen inrottingen in het onderliggende houtwerk vermijden. Regenplanken zorgen ervoor dat het regenwater weggeleid wordt van de meesterbanden en de kruisplaten.	KT	x		
steekbanden	Herstellen van de ingerotte delen. Overwegen tot het plaatsen van regenplanken (zie hierboven).	KT	x		
zetel	De gescheurde zetel moet worden aangepakt door een molenbouwer. De zetel garandeert de structurele integriteit van de molen.	KT	x		
staak of standaard	De staak ter hoogte van de klauwen aanpassen zodat hij geen contact meer maakt met de kruisplaten.	dringend	x		
berrie	Afstellen en uitlijnen van de molenkast. Indien men bij restauratiewerken aan de zetel werkt, is de kans groot dat de spoorblokken en slakken eveneens aangepast moeten worden om een correcte afstelling te bekomen.	KT	x		
zijwegen	Herstellen van het structurele gebrek aan de molenkast.	KT	x		
balkon	Structureel in orde zetten van het balkon. De ingerotte houten onderdelen herstellen.	KT	x		

6.3. HET KRUIMECHANISME

Inventaris	Aard der werken	Tijdstip	Eénmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
staartbalk	Opvolging verdere doorbuiging staartbalk. Voorlopig geen ingrepen vereist.	onderhoud		regelmatig	niet van toepassing
staart	Overwegen om regenplanken te plaatsen. Een goede afleiding van het regenwater zal de levensduur van de staart ten goede komen.	KT	x		
trap	Een groot deel van de houten onderdelen dienen te worden vervangen.	KT	x		
kruipalen	Vernieuwen van de ingerotte kruipalen.	KT	x		
uitwendig kruitwerk	Vernieuwen/herstellen van de ingerotte houten onderdelen. Ontroesten en schilderen van metalen onderdelen. Bronzen bussen plaatsen in het houtwerk als lagering voor de assen.	KT	x		

6.4. HET AANDRIJF- EN VANGMECHANISME

Inventaris	Aard der werken	Tijdstip	Eénmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
askop	Ontroesten en schilderen met een meerlagig roestwerend verfsysteem.	KT	x		
octoren en klissen	Ontroesten en schilderen.	onderhoud		5-jaarlijks	
knevelijzers	Regelmatig aantrekken van de moeren op de knevelijzers.	onderhoud		x	x
lieswigen, paalwigen, legplank	Gezien de wieken gedemonteerd moeten worden is het best alle wigen en legplanken op hetzelfde moment te vernieuwen.	KT	x		
molenas	Plaatsen van bijkomende stalen beugels rond de as om verder scheuren te beletten.	KT	x		
knuppelbanden	Regelmatig controleren en aanspannen van de knuppelbanden.	onderhoud		regelmatig	niet van toepassing
de pin	Smeren van de pin.	onderhoud		regelmatig	x
roeden	Herstellen of vervangen van de geklonken ijzeren roeden. Vermoedelijk is het interessanter om de roeden te vernieuwen, eerder dan te herstellen. Het is maar de vraag hoeveel materiaal (lees dikte van het ijzer) er overblijft na demontage en verwijderen van het roest.	KT	x		

Inventaris	Aard der werken	Tijdstip	Eénmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
hekwerk	Vernieuwen van al het hekwerk, waaronder heklatten, zoomlatten, windplanken, stormplanken, bussen en klampen.	KT	x		
vangbalk en vangbeleg	De bandvang in aansluiting met de vangbalk verstevigen. De beschadigde musketons aan de broekkettingen vervangen.	bij het draaivaardig maken	x		
zeilen	Vernieuwen van de zeilen.	KT	x		

6.5. OVERBRENGINGEN

Inventaris	Aard der werken	Tijdstip	Eénmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
vangwielen	Axiaal uitlijnen van het vangwiel.	KT	x		x
kammen	De kamsleutels worden bij het draaien van de molen best op regelmatige basis aangeslagen.	KT	x		x
loeten	Herstellen van het ingerotte deel.	KT	x		
opwiggig	Regelmatig controleren of alle wiggen nog voldoende vast zitten, inclusief de borgingen. Indien nodig terug opwiggig.	onderhoud		regelmatig	x
voorwiel	De aantasting door houtborende insecten monitoren. Dit kan door papier met behangerslijm over de aangetaste zones te kleven. Alvorens papier te kleven dient de zone grondig ontstof te worden. Jaarlijks tijdens de zomermaanden kan er dan nagekeken worden of er nieuwe uitvliegopeningen voorkomen in het gekleefde papier. Aan de hand van een monitoring kan uitgemaakt worden of bestrijding al dan niet nodig is.	KT		jaarlijks, tijdens de zomermaanden	x
bonkelaar	Bij maalvaardig van de molen maken uitmaken of de ingelopen spillen dienen te worden aangepakt.	bij het maalvaardig maken	x		
aandrijving luimechanisme	Uitlijnen van de luias, herstellen/vervangen van de kammen van het poppenwiel.	KT	x		

6.6. HET MAALMECHANISME

Inventaris	Aard der werken	Tijdstip	Eénmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
maalstoelen	Aanvullen van ontbrekende onderdelen van de graaninstallatie. Vernieuwen van de verzwakte ezel. Om de molen maalvaardig te maken dient minstens één steenkoppel compleet gemaakt te worden. Verwijderen en vervangen de door grote klopkever aangetaste ezel.	bij het maalvaardig maken	x		

6.7. ANDERE TECHNISCHE INSTALLATIES

bliksembeveiliging	Beschadigde leiding herstellen.	dringend			
touwen	Vernieuwen van verzwakte touwen.	onderhoud		x	x

6.8. MOLENBELT EN OMGEVING

windvang	Verbeteren van de windvang: in samenspraak met de eigenaren van de aanpalende percelen tot een akkoord komen om een aantal van de hoge bomen te verwijderen/in te snoeien.	onderhoud		jaarlijks	niet van toepassing
----------	--	-----------	--	-----------	---------------------

7. OPVOLGING EN EVALUATIE

“Een voorstel voor de manier en het tijdstip waarop de beoogde beheersdoelstellingen opgevolgd en geëvalueerd zullen worden.”

7.1. BEHEER EN BEHOUD VAN DE STOKERIJMOLEN VOORAFGAAND AAN ONDERHOUDSWERKEN EN RESTAURATIE

Na de goedkeuring van het beheersplan schrijft de gemeente conform de nieuwe regelgeving omtrent overheidsopdrachten (30 juni 2017) één of meerdere opdrachten uit voor ten minste de dringende termijnonderhoudswerken. Zodoende kan de gemeente al in 2019 een aanvraag voor standaardpremie indienen voor de meest dringende onderhoudswerken. Bij het aanvragen van de standaardpremie wordt gelijktijdig toelating aangevraagd voor de beheersmaatregelen. De aangekondigde werken worden binnen de twee jaar na de vaststelling van de standaardpremie uitgevoerd.

Het advies voor terugkerend onderhoud van bepaalde erfgoedelementen is vrijgesteld van toelating en kan dus meteen worden opgevolgd door de gemeente/de molenaar.

7.2. RESTAURATIE FASE 1: MOLENTECHNISCHE ONTMANTELING

Opstellen van een restauratiedossier door een ontwerper met ruime ervaring in molenrestauratie.

De aanwezige molentechnische uitrusting (steenkoppel, kollergang, luiwerk...) zal in fase 1 eerst en vooral ontmanteld en in detail opgemeten worden. Vervolgens wordt bepaald welke onderdelen een museale opstelling krijgen of te documenteren zijn en welke onderdelen nog kunnen werken. Het onroerenderfgoedbesluit stelt immers dat het aanbevolen is om minstens de molen te laten werken daar waar het mogelijk is volgens art. 6.1.5 en art. 11.2.4.

7.3. RESTAURATIE FASE 2: BOUWTECHNISCHE RESTAURATIE

Opstellen van een restauratiedossier door een ontwerper met ruime ervaring in molenrestauratie.

Er zal bij de restauratie gestreefd worden naar een maximaal behoud van alle oorspronkelijk materiaal voor zover dit nog haalbaar is, consolideren en herstellen van oorspronkelijke, historische erfgoedelementen volgens de resultaten uit het vooronderzoek, met respect voor de oorspronkelijke ambachtelijke technieken en de oorspronkelijke afwerkingswijzen volgens de bepalingen van het Charter van Venetië. Mogelijk worden de storende lacunes gereconstrueerd of aangevuld.

7.4. RESTAURATIE FASE 3: MOLENTECHNISCHE RESTAURATIE/CONSERVATIE

Opstellen van een restauratiedossier door een ontwerper met ruime ervaring in molenrestauratie.

Op basis van de resultaten van de inventarisatie in fase 1: molentechnische ontmanteling, zal de definitieve onderbouwde visie op het toekomstig beheer van de molentechniek opgesteld worden. De slechte toestand van bepaalde molentechnische onderdelen beperkt de functionele werking ervan en kan noodzaken tot een museale opstelling.

Er kan eventueel geopteerd worden om een elektrische motor te voorzien om de werking van het aandrijfmechanisme op het gelijkvloers en de maalzolder te demonstreren. Men kan slechts delen in beweging zetten en de rest als relict bewaren. Het onroerend erfgoedbesluit stelt immers dat het aanbevolen is om minstens de molen te laten werken daar waar het mogelijk is volgens art. 6.1.5. en art. 11.2.4.

Er wordt bij de molentechnische restauratie gewaakt over het vakmanschap. Het is belangrijk dat de overlevering van oude restauratietechnieken, gedegen vakmanschap en vakkennis, evenals van de authentieke materialenkennis, gestimuleerd wordt.

7.5. BEHEER EN BEHOUD VAN DE STOKERIJMOLEN NA RESTAURATIE

Het voortbestaan van de Stokerijmolen in stand houden door de molen op regelmatige basis open te stellen voor bezoekers, bv. op Open Monumentendag, de Molendagen en bezoek op aanvraag. Mogelijk kan een herbestemming die de erfgoedwaarden respecteert een nieuwe extra dynamiek aan de Stokerijmolen geven.

Na de restauratie zal de bouwheer jaarlijkse inspecties en zo nodig kleine onderhoudswerken (laten) uitvoeren, zowel concrete terugkerende als eenmalige werken, om de Stokerijmolen in goede toestand te bewaren in de toekomst. Voor grotere onderhoudswerken kan de gemeente Kuurne een onderhoudscontract afsluiten met bv. de aannemer die de restauratie uitvoerde.

De gemeente Kuurne heeft een contract lopen met Monumentenwacht vzw die op regelmatige basis het erfgoed onderzoekt, eventueel kleine herstellingen zal uitvoeren en hiervan een inspectierapport overmaakt. De gemeente Kuurne lost dan de vastgestelde problemen op korte termijn op.

7.6. ONDERHOUDSREGISTER OF LOGBOEK

Alle toekomstige onderhoudswerken zullen bijgehouden worden in een onderhoudsregister met gegevens (foto's, nota's) over deze werken en eventuele herstellingen. Datum, herstelmaterialen en contactgegevens van wie de herstelling uitvoert worden genoteerd. Foto's vóór, tijdens en na de werken worden toegevoegd. Problemen die op termijn opduiken kunnen zo gelinkt worden aan werken of ingrepen die niet het gewenste effect hadden; deze kunnen eveneens gerapporteerd worden in het onderhoudsregister.

Na elk onderhoud of elke herstelling wordt een verslag of voortgangsrapport van het verloop van de werkzaamheden met vermelding van aard, plaats, datum, naam verslaggever, resultaat incl. fotomateriaal, bezorgd aan de buitendienst van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Timing om te rapporteren:

- is het erfgoed in slechte staat: jaarlijkse rapportering
- zijn er werkzaamheden aan het erfgoed in uitvoering: rapportering ten laatste 6 maanden na beëindiging van de werkzaamheden
- is het erfgoed in goede staat en zijn er geen werkzaamheden gepland op korte termijn: vijfjaarlijkse rapportering

Zo nodig wordt voorafgaandelijk toestemming gevraagd voor de herstellingswerken.

7.7. REGELMATIGE TOESTANDSINSPECTIES

Regelmatige toestandsinspecties zijn onontbeerlijk, alleen al als leidraad voor onderhoudswerken en kleine herstellingswerken. De opdrachtgever zal hiervoor een beroep doen op Monumentenwacht Vlaanderen vzw, de vrijwillige molenaars en/of een molenbouwer...

De opvolging van de materiële toestand van het pas gerestaureerde monument kan op regelmatige basis gebeuren, bv. door Monumentenwacht Vlaanderen vzw.

Voor de in de verslagen van Monumentenwacht Vlaanderen vzw opgenomen aanbevelingen en onderhoudswerken zullen zo mogelijk erfgoedpremies volgens de standaardprocedure aangevraagd worden.

De frequentie van een inspectie varieert van jaarlijks tot om de vijf jaar. Dat hangt van verschillende factoren af. In elk geval moeten de inspecties kleine defecten kunnen ontdekken voordat ze grote schade veroorzaken.

Inspecties moeten de werkpunten aan het licht brengen. De levensverwachting van een windmolen kan verlengd worden door deze werkpunten aan te pakken, door te draaien en malen én door regelmatig onderhoud en kleine herstellingen uit te voeren.

Inspecties, kleine herstellingen en onderhoudswerken (met materialen, uitvoeringswijzen en uitvoerders) worden met datum bijgehouden in het logboek.

8. EXTRA TOEVOEGINGEN

perimeter van het gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Hoofdstuk 1: identificatie, blz. 6 en 7
lijst van geplande werkzaamheden	Hoofdstuk 6: maatregelen, blz. 46-51
lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Hoofdstuk 6: maatregelen, blz. 46-51
lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	De Stokerijmolen wordt aangeduid als ZEN-monument Kaart: Hoofdstuk 1: identificatie blz. 6 en 7
lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	n.v.t.
lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	n.v.t.
lijst van cultuurgoeieren	n.v.t.
lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	n.v.t.
bibliografie (overzicht referenties)	n.v.t.
extra bijlage	n.v.t.

